

Ludewig, Johann Peter von,

Dissertatione inaug. de civitatum dispari nexu cum S. R. Imperio

Hala [ca. 1720]

4 Diss. 1941#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10824643-5

VD18 15018083-001

2
DISSERTATIONE INAUGURALI
DE

CIVITATVM
DISPARI NEXV
CVMS. R. IMPERIO,

Von

Reichs und freyen Reichs-Städten,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
REGIAE DOMVS SERENISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO.

PRINCIPE PORVSSIAE, CETERA
INDVLTV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS,
PRAESIDE

DN. IOANNE PETRO Ludewig, ICTO.

PORVSSORVM REGIS IN CVRIA IVDICIOQVE HERALDICO EOQVE SV-
PREMO, ADSESSORE ET CONSILIARIO, IVRIVM ET HISTORIARVM PROF.
ATQVE DVCAT. MAGDEB. ARCHIVARIO,

PRO DOCTORIS IN VTROQVE IVRE PRIVILEGIIS
SOLENNITER DISSERET

IOANNES PHILIPPVS HEVSS,

ARGENTORATENSIS,

D: XXX. MENS. OCTOBR. ANNO c1810ccx.

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM.

HALAE VENCEDORVM,

LITTERIS IO. HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

CAP. I.

DE RATIONE INSTITVTI.

§. I.

I nascimur patriae *l. 1. §. 15. ff. de* Discere debe-
uentre in possess. mit. ciues; patriae *mus, non no-*
etiam discere debemus litera- *bis, sed Rei-*
rum studiosi, profectuumque *publicæ.*
nostrorum eam habere ratio-
nem, quo utilia demum mem-
bra simus reipublicae.

§. II. Legum cultor in primis id agere debet, *Cultores LL.*
ut iurisprudentiæ illam prae se sollicitius tractet, *maxime in pa-*
quae patriae iura quodammodo tangere videtur. *trii iuris stu-*
Quod si enim vel ciue indignum sit, patria iura *dio.*
ignorare; quanto id fuerit olim indignius reduce
in patriam iurisprudentiae studioso.

§. III. Egomet certe uti in Academiis mihi *Quæ causa est*
hunc scopum nullo non tempore propositum ha- *huius argu-*
bui: ita cum decreto illustris Ictorum ordinis in *menti.*
cathedram nunc vocer, tale etiam argumentum
elegi in quo conscribendo patriae iura identidem

A

occur-

occurrerent, imo res patriæ illud optime explicarent. Non quidem Imperio Romano paret Argentina, ut adeo mirum alicui uideri possit, me, de ciuitatibus Imperii differentem, de iuribus patriæ aliqua inferere; cum uero neminem lateat, illam Liberam olim Imperii ciuitatem fuisse antequam Regi Christianissimo subjici ipsi contigisset, statim apparebit me patriam cum eo nexu, quo Imperio quondam fuerat addicta, in exemplum proponere, & de iuribus quæ tunc temporis Liberae ciuitati competierant uerba quandoque facere. Huius autem libertatis eo fidentius meminisse ciui licet, etiam nunc: quoniam potentissimus Rex Galliarum, in cuius arbitratu Argentoratensium fortunæ uersantur, tanta nos clementia sub regiis alis fouet ac protegit, ut non alius sed idem, qui olim fuit, Reip. Status ciui uideatur; quoniam præterea ad declarandum uere regium animum ciuitatem jamjam a se occupatam, Liberam regiam ciuitatem appellari iussit.

*Excusatio a
studio noui-
tatis in con-
futandis
erroribus
Ictorum.*

§. IV. Nemo autem uitio uertat iuuenili ætati meæ, quod non solum argumento innumeris difficultatibus & dubitationibus obruto me commiserim; sed etiam, quod in opusculo hoc ubique patebit; a plerisque & tantum non omnibus Germaniæ Ictis fecerim secessum, eorumque confutauerim opiniones, dicto enim Senecæ morem gerendum esse existimaui, qui ait: nihil æque curandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum est, sed qua itur. Mihi enim & ætati meæ cum à veri-
tate

tate patrociniū promitto, tum apud æquos iudices ueniam.

§. V. Is nempe error expungendus est ex iuris publici libellis, codicibus ac systematibus, quos haëtenus fere omnes occupauit: *Ciuitatum Imperii omnium eundem esse locum, ordinem eundem, eademque esse iura paremque cum S. R. I. nexum.* *Qui nexum ciuitatum omnium putant eundem esse.* Qua doctrina factum est, ut, omni Ciuitatum discrimine sublato, summa imis mixta sint, pessima rerum iuriumque perturbatione.

§. VI. Ita enim in iuribus ciuitatum recensendis Ictos inter nimium & parum errare cpor- tuit; cum uni ciuitati iusto minus dederint, alteri nimium, nulli, id, quod rationes exigunt nostræ Reipublicæ. Scilicet, iura, LIBERIS, ciuitatibus propria, communia etiam fecerunt IMPERIALIBVS; contra quandoque aliquid negarunt ciuitatibus liberis, a quo imperiales alienæ esse viderentur.

§. VII. Dabimus ergo operam, ut clare, atque ex idoneis causis probetur: *nexum imperii ciuitatum non omnibus eundem esse; sed alium atque alium.* *Quo ipso peccant inter nimium & parum.* Quo intuitu demum constabit, ciuitatum imperii loca, iura, ordines, esse invicem quam diuersissimos. Adeo ut filum consecutionis ab una ad alteram non tam infirmum, quam nullum sit, nisi discrimine, quod doceri debet, probe obseruato. Quamuis uero id discrimen negligi passim soleat, cum in cathedra librisque Ictorum, illorum etiam, qui hoc argumentum ex instituto tractarunt, in quo numero *Neruis totius argumenti,* Knipschildius, Besoldus alii; imo idem etiam plerum-

rumque ignoretur, siue ciuitates secum agant, siue in imperii solennibus comitiis: iure tamen, quid fieri debeat factumque sit olim, docendum nunc & commonstrandum est. DEI numen adsit dicendis.

CAP. II.

DE CAUSIS CIVITATVM

S. R. I.

§. I.

Germania quondam ciuitatum ignara; quod causae earundem illis deessent.

a) publica securitas.

a) metus ab hostibus.

b) opificum collegia.

Ut fabulas narrent Romanorum Geographi.

Germania quondam nullas urbes habuit. Quod Germanis causae urbium non essent. Armis enim, quam muris ac moenibus se defendere maluerunt ab hostibus maiores nostri, ad bella & clades, *Tacito & Caesare* testibus, quam promptissimi. Ut illis opus non esset, arcere hostes urbium & uallorum terriculamentis.

§. II. Deinde si opificum seminaria urbes sunt, nullae olim causae, ob quas operae illorum a Germanis conducerentur. Quid futor aut sartor hominibus nudis? Et qui uestitum spernunt, quo fine curarent armillas, peristromata aulaea. Idem iudicium est de generibus artium aliis. Fabulas itaque nobis narrant cum aiii Geographi, tum inprimis *Ptolomaeus*, qui tabulae Germaniae nomina adsperferunt, quae urbium loco solemus habere, pristini Status in Germania fere immemores.

Causae urbium conditarum in Germania.

§. III. Alia tamen facies Germaniae in prouinciis Istro & Rheno uicinis, quas Romani deuicerunt, atque urbibus ornarunt firmaruntque, ut praefidio essent aduersus inuasiones, a Germanis quotidie metuendas.

§. IV.

§. IV. Sub Carolingis cum Germania Christianiana fieret, in gratiam episcoporum urbes in eius medietate conditae sunt. Quod pontificum decreta vellent: *ne episcopus in uico aut pago resideret.* Et iam Germanici reges palatia, *Mabillonio* descripta, extruxerunt, quibus aedes iunxerunt priuatas homines palatini, ut numerus earum in iustae urbis magnitudinem excresceret.

b) Episcopi qui interdicti sunt residere in pagis
a) palatia Caesarum.

§. V. Tempore Saxonum Caesarum inuasionibus & Hunnorum & Venedorum habitaculis Germanorum metamorphosin attulerunt. Eousque dispersae fuerant aedes in Germania, ut, quo loco quis agrum & pratum haberet, eo etiam illi esset domicilium. Idque magno rei colonariae ex vicinitate emolumento. Verum, quod facile esset, ad vincendum & expilandum homines, sigillatim habitantes: id curarunt domini territoriorum, ut aedes aedibus iungerentur, quo a pluribus uni esset auxilium. Vicinitas ergo causa fuit, ut plures in unum pagum coirent, etiam subditi diuersorum dominorum. Inde est, quod plurimi hodieque pagi reperiuntur, qui diuersis iurisdictionibus parent, quos dicere solemus in uernacula: *Zwey drey vier herische Dörffer.* Ubi errant Icti, qui litigantes illa praesumptione grauant, uniuersum pagum quondam sub dominio unius fuisse.

d) securitas ab Hunnis & Venedis.

§. VI. Ultima causa urbium Germaniae ponenda est in frequentioribus manumissionibus & prorsus demum sublata seruitute. Principes enim his artibus *Landfassen* seruorum potentes & robore exuerunt & opibus & spe omni auctuum ulterio-

e) multitudo libertorum apud Germanos, sublata seruitute.

Remedia ad
victum & cul-
tum.

a) opificia ru-
rcolis interdi-
cta.

b) Ius coquen-
di & uendendi
cereuisiam.

rum rei familiaris. Unde enim victum & cultum sibi parassent homines manumissi, nisi rustici omnibus opificiis interdicerentur; opifices tantummodo in urbibus habitarent; collegia instituerent, quorum opera agricolæ & homines villares uterentur. Accessit, quod principe cereuisiæ monopoliis ciuibus darent, ut illi cibaria acceperunt ab agricolis. Quapropter hodieque nulli *Landsassio* ius uendendi cereuisiam, nisi ex priuilegio singulari competit. Id quod doceri debet, cum facta non præsumantur. Id vero plane enormissimum est, si ipsi *Landsassii* cereuisiam suam in ciuitatem vehere & ibi ciuibus uendero cupiant. Euerticulum hoc dixeris ciuitatum. Ut parum absit, quin corruat ejus generis *Landsassio* concessum priuilegium; quod boni principis non sit, ordinum iura inuertere ac perturbare. Sub & obreptionis sane accusari fidenter potest, nisi derogatoria clausula in illo habeatur. *Imo neque derogatoria clausula extenditur ad ea, quibus verisimiliter a principe non fuisset derogatum. si rei aut iuris exactum notitiam habuisset.* Petr. HENRIQUEZ Cour. 75. n. 16. Mar. ANTON. lib. I. var. resolut. 46, n. 10.

CAP. III.

OMNES QVONDAM CIVITATES IMPERII
MEDIATAS FVISSE.

§. I.

Omnes sub
Carolingis
ciuitates im-
mediatae.

TEmpore Carolingorum nemo inter ordines Germaniæ fuit, qui imperatori pareret principi intermedio; quapropter neque de ciuitatibus dubi-

dubitandum est, quod omnes tum, stylo, curiis solenni, fuerint *immediatae*.

§. II. Post Carolingos ex aduerso omnes ciuitates factae sunt *mediatae*. Septem enim populi Germaniae, Francica regnatrice stirpe, extincta, rediti sunt sui iuris. Id est, summa rerum ad nobiles Landsassios rediit & ciuitates, penes quos omne ex hoc tempore imperium.

§. III. Verum tamen singulis placuit principio, sigillatim coire sub potestatem unius. Quilibet enim populus suum sibi *ducem*, id est, *dominum* elegit supremum, rationibus tamen plerisque ad ordinum prouincialium suffragia consensusque adductis, in quorum etiam numero ciuitates fuere.

Omnes ciuitates post Carolingos redditae sunt mediatae.

§. IV. Patet inde, quod iura *Landsassiorum* eadem sint cum iuribus ciuitatum in prouincialibus conuentibus *auf Landtagen*: ut, praeter *ordinem*, primi nihil prae alteris habere uideantur. Quamuis etiam de hoc dubitari potest, si urbs ciues habuit, non ex nundinatorum & opificum tantum collegiis euocatos; sed collectos ex ipso tribu nobilium Landsassiorum. De quo infra.

Vt omnes comites prouinciales fuere, sic etiam prouinciales nullae non ciuitates.

§. V. Vti ergo omnes tum nobiles Landsassii, administri ducis barones & comites: ita etiam ciuitates omnes esse coeperunt prouinciales, quae duci, domino & principi suo territoriali sunt obsequuti.

§. VI. Neque vero inde metamorphosin passae sunt ciuitates, quod duces tum prouincias suas, territoria, populos in *clientelam* offerrent *regis Germaniae* siue Cunradi primi, siue Henrici aucupis, idem enim nobis hic est, quemcunque tandem aliquis hic nomi-

In quo rerum ordine diu persistere sub imperatoribus Germanicis.

nominauerit. Nam plena territorii iura permanse-
rant etiam hoc rerum statu penes principes singu-
larium territoriorum cum in alios ordines prouincia-
les, tum etiam in ciuitates. Utrique primo ducis, de-
inde etiam in regis siue Caesaris Germanici pote-
state perstiterunt. Tantum aberat, ut ducum iuri-
bus auctoritas Caesaris quicquam tum officeret, ut
potius id etiam curare oporteret Caesarem, quo
principum potestas in Landsassios & ciues salua ef-
set neque conatu perduellium uiolaretur. Huc
enim hodieque respiciunt leges publicae imperii
*Alb. tit. 3. §. 1. 2. & in primis tit. 2. §. 8. Capitulat. Io-
seph. articulo 2. 3.* ubi imperatori non solum inter-
dicitur, ne motus & querelas uel aliorum subdito-
rum, uel etiam ciuitatum foueat aduersus princi-
pem; sed principibus potius auxilietur ad utros-
que in ordine obsequioque continendos.

*Una eadem-
que facies
omnibus pro-
uinciis.*

§. VII. Is itaque status urbium Germaniae
in Sueuia, Francia, Boioaria, Saxonia, Thuringia,
Vandalia, Bohemiaque fuit, quae septem prouinciae
systema Imperii Germanici constituunt absoluunt-
que.

CAP. IV.

CIVITATES ETIAM MEDIATAS SVFFRA-
GII IVRA HABVISSE IN COMITIIS.

§. I.

EMouet ab hac ueritate I Ctos, quod tamen *urbi-
um Imperii* mentio fiat inter ordines comisiales;
uerum

uerum id nobis nunc agendum est, ut inueteratum errorem ICtis eximamus; *solos ordines immediatos in imperii comitiis comparuisse, non mediatos siue prouinciales.* *Error ICtor. in comitiis la- cum esse nonni- si immediatis.*

§. II. Principio enim septem Germaniae archiprincipes septem territoria habuerunt, utpote
 1) Franciam 2) Sueuiam 3) Boioariam 4) Saxoni-
 am 5) Thuringiam 6) Vendiam 7) Bohemiam. *Contrarium probatur; quia a) ducatus integris nulla ciuitas immediata.*
 Quæ uniuersam Germaniam ita exhauferant, ut in hac spatii nihil superesset, quod non in aliquo illorum comprehenderetur.

§. III. Non itaque tum comes immediatus fuerat; non immediata ciuitas; sed omnes duci paruerant imperioque fuerant addictæ duce intermedio. Cum tamen in Germanicis *comitiis* nullo non tempore mentio occurrat *ciuitatum*: filum consecutionis manifestum est: non alias ciuitates esse in comitiis potuisse, quam mediatas. *Ciuitatibus uero etiam tum locus in comitiis.*

§. IV. Deinde Cunrado II. & Friderico I. imperatoribus ingens *comitum nobiliumque* in comitiis celebratur multitudo, testibus *Wippone & Frisingensi*. Eousque autem septem Germaniae ducatus integri fuerunt, uix unus aut alteri comes immediatus. Fieri itaque non potuit, hunc numerum ab aliis absolutum esse comitibus, quam imperio, mediante duce, subiectis. Quod ergo de comitibus & nobilibus *landsassiiis* uerum est, illud nihil ambiguitatis habet in ciuitatibus. Summatim, cui in prouincialibus cuiusque territorii conuentibus *auf Landtâgen*, locus fuit, illi etiam locus suffragiumque fuit in imperialibus comitiis, *auf Reichs-Tâgen*. *b) etiam mediatas comitibus & landsassiiis locus in comitiis, e. etiam ciuitatibus.*

c) *Ciuitatum nomina subscripta reperiuntur in imperii diplomatibus, e. iisdem locus in comitiis.*

§. V. Praeterea, integris septem patriae ducibus subscriptores, imperialium diplomatum habentur etiam consules, a ciuitatibus delegati. Unde iterum patet, ciuitatum mediatarum, neque enim aliaetum fuerant, in illis concipiendis non minus habitam rationem fuisse, quam ordinum imperii aliorum.

d) *neque alio iure in comitiis fuere episcopi & sacri antistites, ut nil mirum sit de ciuitatibus.*

§. VI. Eadem ratio sacri ordinis antistitum, qui pari iure, quamuis regiones tantum *mediatas* haberent, comitialibus decretis interfuerunt. Me enim existimante, illi Icti admodum falluntur, qui episcopos muneris, non regionis ergo, perhibent in comitiis suffragia tulisse. Ut enim hodieque provincialibus congressibus non adsunt illi antistites, qui salario uiuunt; uerum illi, qui latifundia possident, loco stipendiorum: sic olim quoque fundi episcoporum, quamuis mediati, causa fuerunt loci suffragiique in comitiis. Ut adeo frustra sint, qui dubitare in ciuitatibus de illo iure uelint, quod sacris antistitibus ex eadem causa largiuntur.

Usus nouae doctrinae multiplex.

§. VII. Ex hac doctrina plurima errorum genera patent, quibus scatere solent libri & systemata Ictorum, cum uetustiorum, tum illorum, qui nostra aetate uiuunt. *Primo* certum est, post septem Germaniae duces, nullum ex Germaniae ordinibus fuisse *immediatum*. *Deinde* aeternae eousque ueritatis fuerat, ut quicquid in territorio seu ducatu situm erat, esset quoque de territorio seu ducatu. Quae tamen regula, ducatibus uel diuulsis quod Saxoniae & Boioariae sub Friderico I. obtigit; uel extinctis, tempore interregni, quam *metamorphosin* passae sunt

funt Sueuia Franconiaque, exceptiones & limitationes habet, ICTis plerumque ignoratas, in recentioribus maxime territoriis, ubi illa causa esse potest maximae rerum iuriumque perturbationis. Porro errant, qui ciuitates, quas in comitiis deprehendunt, illico habent pro *immediatis* easque ex matricula prouincialium uolunt expunctas. Saepe miratus sum, controuersiam de notis indiciisque ciuitatum imperii *immediatarum* tot grandibus uoluminibus agitatum fuisse, neque tamen intellexisse ^{in controuersis momentosis ciuitas ne aliqua mediata sit, an uero immediata?} partes, quondam locum suffragiumque in comitiis non fuisse signum causamque *immediatis*, quin potius mediatae quaeque ciuitates iure comitali fuerint gauisae. Vide, sis, stupendos quatuor maximorum uoluminum codices *de immedietate Brunsvici*; unum de *Hildeshemiensi*; unum de *Lindauensi*; duo de *Erfurtensi*; duo de *Coloniensi*; tria de *Magdeburgensi*; unum de *Treuirensi*; unum de *Herfordiensi*; de *Bremensi* septem; plures longe de *Hamburgensi*; qui auctores omnes hac face destituti, scripserunt, quorum propterea argumenta hoc Alexandrino ense dissoluantur; *comitalia quoque suffragia fuisse penes ciuitates municipales.*

§. VIII. In exemplum hic uoco ciuitatem *Ha-* ^{Crassa philo-}
lensem; quam, petulanti delirio nuper quidam di- ^{sophia ICTi}
xit S. R. I. *immediatam*, expunctam uero deinceps ^{rerum Ha-}
artibus episcoporum ex matricula & albo imperii. ^{lensium,}
Potissimum adsertoris argumentum est: *Halam*
quondam imperii comitiis interfuisse. Quamuis au-
tem ille ex nullo idoneo auctore id probet, ut adeo
operae pretium non sit, consecutionis uanitatem

Gerrae, Ha-
lam fuisse ciui-
tatem impe-
rialem.
Error primus.

alter,

tertius,

docere: in memoriam tamen reuocandum est, quod
hactenus euicimus, municipalibus ciuitatibus ad
imperialia comitia accessus patuisse. Cetera, quae
adfert nullarum uirium sunt. *Primo*, inquit, histo-
ricos quosdam *Halam Venedorem* ciuitatem dice-
re S. R. I. *immediatam*. Verum non coaeui scripto-
ris haec testimonia sunt; sed anilium nostro ac su-
periori aeuo fabulatorum. Quorum figmenta etiam
sunt, *Berolinum & Pragam urbes esse S. R. I. immediatas*.
Siculae gerrae. Praga imperialibus comitiis inter-
fuit, sed necquicquam ideo desiit esse regis Bohe-
miae metropolis. Pergit *deinde*, Halam con-
ditam fuisse in territorio imperatoris, Ottonis. *Re-*
pono, eiusdem uero Ottonis largitione Halam cum
uicinia archiepiscopatus Magdeburgico accessisse.
Quod fide diplomatis nobis constat authenticis, ubi
salinae Hallenses ab Ottone antistiti & ecclesiae Mag-
deburgicae, quae uerba libelli sunt, donantur. Hala
uero tum temporis salinas notauit, quo uerbo et-
iam nunc illas adpellant Sueui *das haal* siue hal. Vrbs
post demum accessit, quam ideo conditam enatam-
que esse oportuit in territorio archiepiscopatus.
Praeterea oggerit adsertor, Halenses collectas & tri-
buta *imperiali* fisco intulisse, unde pateat, eam tum fu-
isse *immediatam*. Repono, filum consecutionis nul-
lum est. Ita enim legimus de Magdeburgo, quod
archiepiscopus ob hanc tantum causam imperato-
riis officialibus ius indulserit, collectas ibi a ciuibus
urgendi & percipiendi, ne ipse negotium sibi faceffe-
ret aut de nimietate portionis querelas mouerent
ciues immorigeri. Quid quod reuersales super-
sint,

fint, ne hoc iuribus dominioque territoriali archiepiscopi damno esse possit. Idem ergo repetendum est in Halensibus rebus, si quidem ciuitas haec unquam collectas soluit imperatori. Sed hoc profabula eousque habemus, quousque nomen suum liberet probetque, quod scripsit, improbus adsertor. Porro, priuilegia ciuitatem nactam esse ab imperatoribus, urget ceu argumentum *immedietatis*. Nullarum autem uirium est hoc filum consecutionis; cum tironibus rerum mediæ æui constet, etiam urbibus municipalibus priuilegia dedisse Caesares, exempli loco de non euocando, de instituendis nundinis rebusque aliis, quæ limites excedunt principis territorialis. Sic ante aliquot annos contubernio pauperum Glauchensi imperator priuilegium dedit, quo pueri ibi educati uniuersim restituuntur natalibus. Quis uero ea propter Glaucham adscribet matriculæ ciuitatum imperii. Post grata adsertori memoria est ciuium rebellium tempore Caroli V. anno 1547. Ab hoc enim imperatore Halenses non solum rogarunt, ut Hala archiepiscopus priuaretur adscribereturque urbs albo imperialium: sed etiam hoc fine ab Italo Icto, *Francisco de Barca*, responsum iuris nundinati sunt, quo argumentum expositum est, *Halam immedietatem imperii ob temporis lapsum, per quod archiepiscopo paruerit, non amisisse, sed, uindice Carolo Caesare, redire in libertatem posse iure quodam postliminii*. Inde collegit adsertor, pristinae *immediatis* iura Halae tum recuperari potuisse, nisi fata huic conatui obstitissent. Plura sunt, quæ maleuolum hic animum produnt adsertoris.

quartus,

quintus,

alterum.

Primo enim quod olim ciuibus licuit in dominos suos, archiepiscopos, illud forte nefas hodieque non erit in ducem, cum utriusque eadem iura esse uideantur; sed, adfertoris iudicio, Halenses tum archiepiscopo nuncium mittere; pristinam recuperare immedietatem; in partes huius conatus militem trahere Caesareum iure potuerunt, non obstante homagii religione lapsuque tot seculorum: itaque facile patet, quam sibi sententiam hodieque promittere ab adfertore possint ciues, cupidi rerum nouarum. Deinde etiam, dum adfertor fabulam *immediatis* Halensis in memoriam reuocat suorum, alia ipsa nescit argumenta iurium immutatorum, quam haec: *quod conditio imperialium ciuitatum hodie sit pessima, melior longe status municipiorum sub principe, iuris & aequi amantissimo.* Quasi uero Hala iuris necessitate nulla principi pareret; sed tantum ex uoluntate & consilii rationibus, quod res eius sub principe sint feliciores. Quo dogmate quid potest magis esse uirulentum? In illo libello id agit, ut praescriptioni patrocinium praestet aduersus principem; quem domania, regalia, enses, sceptrum, aras, rocos, nihilque non amittere ac perdere dicit, sola temporis longinquitate & spoliatoris diuturna detentione. Verum principi ex aduerso ius dicit contenditque principem acquirere nil posse usucapiendo aut praescribendo, ne scilicet *immediati Halensi* eum oporteat nuntium mittere. Adeo calamum partium studio corruptum habet, ut ingenue cuique clarum sit, scribere eum & causas respondere ad sensus aliorum potius, quam ad aequitatem.

tatem. Haec inserui dissertationi, cum stomachum non possint non mouere scripta, quae ignorantia peccant & improbitate in illum, cui fidem, post Deum, maximam debet scriptor, subditus, ciuis, cliens, administer.

CAP. V.

DE VERA CIVITATVM IMPERIALIVM ORIGINE.

§. I.

Diximus *capite 3.* omnes quondam urbes imperii *Aetas urbium imperialium.* *municipales* fuisse, nullas uero *imperiales* siue *immediatas.* Qui ergo demum factum esse dices, quod imperialium hodie in comitiis tam immensa multitudo?

§. II. Operaepretium est, rem aperire, plerumque a *Cris* uel omissam uel peruerse traditam. *in Germania cis Rhenana.* Scilicet uti ciuitatum exemptio in una prouincia maturius facta est, quam in altera: sic etiam rerum ordo uult, ut pro discrimine & diuersitate prouinciarum diuersimode quoque respondeamus.

§. III. Germania, RHENO uicina, principio *Origo ciuitatum imperii* Caesaris imperiique domanium fuit. Caruit pro- *1) in FRAN-* pterea haec prouincia duce. Ducis uero instar ei *CIA RHE-* Caesar fuit uel huius imperiique uicarius, Palatinus, *NENSI Ger-* imperio uacante. Omnes itaque ordines, Rheno *manicae rei-* uicini, *comites, episcopi, antistites,* quid ni *urbes* etiam *publicae est* Caesari paruerunt absque duce intermedio, id est, *coeua.* quod technico iuris uocabulo significamus, *ciuitates in Rheni pagis* tempore etiam post Carolingos statim fuerunt *immediatae.*

§. IV.

Omnes ibi ur-
bes praesu-
muntur im-
mediatae.

§. IV. Accedit, cum nulla ciuitas comiti olim paruerit (*amtsfähig gewesen*), sed omnes duci aut eius loco, Caesari absque intermedio magistratu morem gesserint (*alle waren Canzleyen oder Schrift-fähig*); omnes in isto confinio ciuitates credendas esse immediatas. Quousque pars aduersa non euicerit aliquam uel exemptam Caesaris beneficio, uel, pace Caesaris, a comite ibi demum conditam fuisse. Quod exempla ibi episcoporum docent, qui omnes hodieque uel imperiales ciuitates colunt uel easdem ex matricula imperii postea expunxerunt. Insigne lumen haec doctrina adfert dissidiis Coloniensium, Treuirensium, Moguntiae, Spirae, Wormatiacque cum suis antistitibus.

Urbes Rhena-
nae non liberae
praesumun-
tur.

§. V. Quemadmodum uero *immedietas*, liceat technicis uocabulis *luculentiae* & *breuitatis* causa uti, *libertatem* non infert: ita etiam ibidem dici non potest, quod omnes propterea fuerint *liberae*. Nam imperator in *dominio Rhenensi* loco ducis fuerat, ut adeo quod iuris in *municipia* duces aliarum prouinciarum habuerant, id fuerat quoque Caesaris in Rhe-
no uicinis urbibus *immediatis*. Pariter ergo hac etiam *libertatem*, si quam sibi tribuunt, probare debent, uel *reseruatione* principio reipublicae Germanicae, uel *priuilegio* uel *longo iurium* usu & tacita uoluntate summi imperantis.

II. in BOIO-
ARIA origo
ciuitatum im-
mediatarum.

§. VI. Franciam Rhenensem BOIOARIA excipiat, ut etiam de aetate constet, qua in Baioariae ducatu ciuitates fieri & esse coeperunt immediatae. Quod fero factum esse, statim patebit.

§. VII.

§. VII. Boioariae quae principio etiam complexa fuerat Austriam, Stiriam, Carinthiam, Tirolumque, singularis respublica, populus, territorium, quod omne fuerat sub potestate ducis unius. Vti igitur archiepiscopis & episcopis Boioariae territoria tantum fuerant mediata: ita etiam landsassii ordinesque prouinciales fuerant comites, marchiones, Landgrauii, Burgrauii, dynastiae generis alius. Quis dubitauerit de ciuitatibus, quod & ipsae omnes *municipales* (Land- & Städt), nullae immediatae (Reichs Städt), Ipsa Ratispona metropolis & sedes fuerat ducis Boioariae, ut de aliis, quae census longe minoris sunt, nihil dicam.

Boioaria quondam in complexu habuerat Austriacas ditiones, omnes utrobique urbes fuerant mediatae.

§. VIII. Perdurauit Boioaria in hoc statu usque ad funesta inter *Hohenstaufios* & *Welfos* dissidia. Quam enim ruinam Boioariae Cunradus III. minatus est, eam intulit eidem Fridericus I. qui, proscripto Boioariae duce, Henrico Leone, regni aemulum principatum dissoluit difiecitque in partes, ut iam natales acciperent ordines Boioariae immediati.

Immediatas Boioariae cum aliorum ordinum sub Henrico leone coepit.

§. IX. Austriae enim dux, itemque Carinthiae, Stiriae, Tirolique domini, a iurisdictione ducis emancipati, ex subuassallis Boici ducis facti sunt principes imperii immediati. Eadem fortuna etiam contigit antistitibus Salisburgensi, Passauiensi, Ratisponensi, ceteris, ut mediatas ditiones a Boioaria eximerent redderentque easdem imperii immediatas.

§. X. Plerisque uero ciuitatibus casus hic aliquan-

Tum ciuita-

quan-

*um Boioariae
immediata-
rum a. 1178.*

quantum iniquior fuit. Solae *Ratispona* & *Egra* im-
medietatem obtinuerunt, reliquae uero uel pristino duci
remanserunt uel cessere principibus & nouellis or-
dinibus atque antistitibus immediatis.

*III. SUEVI-
AES & FRAN-
CIAE ciuita-
tum immedia-
tarum origo.*

§. XI. In *Sueviae* & *Franconiae* prouinciis prin-
cipio reipublicae Germanicae inde a temporibus
Cunradi I. cum alii ordines omnes, tum quoque ci-
uitates *mediatae* fuerunt. *Prima* enim *ducem*, altera
principem habuerunt, neutra imperio obsecuta est
immediate.

*Post Cunradi-
um an. 1269.*

§. XII. Verum *Cunradino*, ultimo *Sueviae* duce
& principe *Franconiae*, capite truncato Neapoli; o-
mnes utriusque huius prouinciae ordines ciuita-
tesque Caesari imperioque paruerunt absque duce
ac principe. In quo rerum statu ad haec tempora
usque permanserunt.

*Omnes ibi ciui-
tates praesu-
muntur imme-
diatae.*

§. XIII. Quapropter in istis oris, si ciuitas cum
principe aut alio dynasta de *immedietate* litigat: con-
iecturae militant in fauorem ciuitatum. Omnes enim
Sueviae & *Franconiae* principes, qui nunc sunt, in
ordine *comitum* fuere, quo etiam censu tum uene-
rant comes de *Wurtemberg* & *Marchio Badensis*. Et
uero nulla quondam ciuitas comiti paruit; omnes
duci. Quas itaque iuniores ibi principes, antistites,
praelati, equites ciuitates habent; illas post uel ipsi
condiderunt uel de imperio exemerunt.

*VII. de THV-
RINGIAE
ciuitatum im-
mediatarum
origine.*

§. XIV. *Thuringia* *Ottones* *Caesares* habuit du-
ces: *Henrico* etiam sancto paruit, qua imperatoris
agnato, prouincia duce suo destituta *Cunradus II.* ita-
que *Landgrauium* praefecit *Thuringiae*, sed ita, ut
Thu-

Thuringiae ordines maiores, utpote *domini*, *comites*, *ciuitatesque* imperatori *immediate* subiecti essent, Landgrauio inter officiales Caesaris relato.

§. XV. Et quamuis post Cunradus III. Landgrauium Thuringiae ex officiali dominum fecerit ^{Cunradus III. pro Grauione} *territorialem*; nil tamen quicquam eius territorio ^{fecit principem, sed cui nullum ius esset in ordines} cessit, quam pristini Thuringiae ducis domanium, comitibus, dynastis, ciuitatibus pristinum statum ^{Thuringiae immediatos} seruantibus *immedietatis*. Quapropter ex eo etiam tempore Landgrauius non *dux* Thuringiae uniuersae fuit, sed princeps tantum in Thuringia. Ea prorsus ratione, qua Austriae archiduces *principes Sueviae* aut in Sueuia audiunt, salua tamen Sueviae ordinum immedietate.

§. XVI. Si ergo contentionis ferram intenderit Landgrauius antistiti, comiti, dynastae, *urbi* super ^{Praesumptio pro urbibus immediatis} immedietate, pro urbe, comite, dynasta, antistite coniecturae ualent, non contra. Quamuis in hunc errorem impegerint plurimi Icti, qui causas Saxonum responderunt aduersus episcopatus & comitatus Thuringiae. Neque enim Landgrauius iuris illa regula uti potest, *quicquid situm est in territorio, illud est de territorio*; quamuis axioma ueritatis sit apertae intuitu prouinciae Thuringicae uniuersim.

§. XVII. *Saxoniae* prouincia quondam latissime ^{V. de SAXONIAE ciuitatum immediatarum origine,} patuit per *Westphaliam* omnem; Saxoniam *inferiorem* & tractum *superioris Wittebergicum Holsatiamque*. Quae ditiones omnes fuerant sub imperio ducis uniuersus, quo intermedio Germaniae paruerunt.

Principio
omnes media-
sae.

§. XVIII. Tempore Ottonum omnes ibi ordi-
nes *landsassii*, *ciuitates omnes mediatae* siue muni-
cipales. Falluntur Icti, qui olim causas *Brunsvici*
Goslariae, *Luneburgi* aliarumque urbium Saxoniae
orarunt, credideruntque illas ideo fuisse *imperiales*:
quod cum Caesarem dominum habuerint ab eoque
munitae sint insignibus priuilegiis. Neque enim
qua Caesares dominati sunt Saxoniae Ottones, sed
qua *duces* ac domini territoriales.

Quae in Caesa-
rum potestate
fuerunt, non
qua talium sed
qua ducum
prouincialium.

§. XIX. Egerat tamen iste error, extincta Ot-
tonum stirpe, Ictos Germaniae ita in transfuersum:
ut *Goslariam*, *Brunsvicum* ciuitatesque alias impera-
toribus adferere mallent, quam ducibus, illasque,
Caesarum beneficio, crederent, exemptas fuisse. Cum
tamen ex monumentis istius aevi constet, quam te-
nacissimos fuisse Ottones iurium sui territorii, ne
haec cum imperialibus causis confunderentur. Lau-
dare in hanc rem possum *diploma Ottonis I.* quo
Quedlinburgensem abbatiam patrocinio Caesaris,
uerum qua Saxoniae ducis detulit. Adeo, ut si impe-
rio uideretur alios, quam Saxones ad Caesaris fastigi-
um euehere, patrocinium istud permaneret apud du-
ces Saxoniae. Vnde etiam apertum est atque ipsa Cae-
saris confessione manifestum, Ottones necquic-
quam hereditario iure imperasse, sed electio. Ut
frustra sint, qui in tanta luce tenebras sectentur quo-
rundam, licet non infimi nominis, doctorum.

Quae iura in-
primis dispu-
rata sunt
ab Hen-

§. XX. Extinctis Ottonibus Henricus sanctus
agnationis iure in Saxoniae *ducatu* successit, qui ipse,
ordinum suffragio factus fuerat *imperator*. Sed Cun-

ra-

radus II. & , qui huac in imperio sequuti sunt, tres Henrici nihil iuris habuerunt in Saxones , qui ducibus iterum usi sunt territorialibus. Veruntamen *salici* imperatores uel errore decepti uel iniquitatis tegumento quaesito, *urbes Saxonicas* plerasque habere uoluerunt *imperiales* & immediatas; quod Ottones illis imperauissent, fixissent in illis Caesaris sedem, quorum exempla successores eorundem possent imitari. Atque hac ratione *Goslariam, Brunswicum, Hildesiam* aliasque urbes expunctas uoluerunt ematricula municipalium earumque, quae ducibus obtemperarent. Equidem iurium suorum non ignari fuere Saxonici duces, qui scopulum, ad quem Caesar peregrinus offenderat, facile exemerant, diuersa ratione exposita, qua Saxones imperatores Saxoniam incoluissent, qua duces territorii Saxonici, necquicquam qua imperatores: sed tamen controuersia armis disceptata est: In qua Henricus IV. iure meritoque succubuit uiceruntque Saxoniae domini, quod illa imperio subdita non esset, nisi intermedio duceterritoriali.

*ricis magna
rerum pertur-
batione.*

§ XXI. Post itaque omnes Saxoniae Westphaliae, Holsatiaeque ciuitates *municipales* fuerunt. Quod in Henricis, superbo & leone, Saxoniae ducibus eo magis est manifestum, quo maius robur utrique fuerat, ut iure suo sine intercessu aliorum liberrime uterentur. Quid? quod illud non minus uerum sit de episcopis & sacris antistitibus atque comitibus & dynastis, quorum omnium ditiones fuerant Saxoniae duci clientelares.

*Pristinis uero
iuribus clarius
Saxoniam ad-
seruere Henri-
ci, superbus &
leo.*

*Proscriptis de-
mum Henricis
in Saxonia ori-
ginem sumunt
ciuitates im-
mediatae.*

§. XXII. Verum enimvero Saxonia imperia-
lium haëtenus ciuitatum nescia, casum tulit, quo
cum ordines landsassii imperiales facti sunt, tum
municipia urbes imperiales. Henricis enim pro-
scriptis, non e re uidebatur imperatoris, ut tam am-
pla regio iterum addiceretur imperio unius. In par-
tes itaque iuit Saxonia omnis, adeo, ut episcopi
omnes, omnes comites, maioris etiam nominis
praelaturae & *municipia pleraque* iure donatae sint
immediatis. Atque ex hoc tempore quoque in Sa-
xonia natales acceperunt *urbes imperiales*, quae ante
Henricorum ducum fuerant municipia. Hoc ego
met censu aestimo Goslariam, Brunswicum, Hilde-
siam, Dortmundum, Monasterium, Osnabrugam,
& imperiales alias, quamuis non me fugiat illud,
plures harum ciuitatum, antiquiores natales adfe-
ctare ad priuilegiaque prouocare Caesarum: sed
haec, si miseris sub examen aut inuitis territorii du-
cibus scriptae sunt aut his prorsus insciis per sub &
obreptionem a Caesaribus erogata.

*Qui urbes in
Saxoniis im-
mediatae que-
ant praesumi?*

§. XXIII. Cum uero plures etiam tum urbes
cesserint episcopis & comitibus, inde regula iuris:
num ciuitas ex casu Henrici leonis praesumi debeat in istis
oris immediata, his circumscribi debet limitibus, nisi
ciuitas iuniorem Henrico leone habeat aetatem. Ex
eo enim tempore, ex quo episcopi & dynastae e du-
cum potestate exempti sunt, id egerunt, ut pagos,
quos incoluerant, uerterent in urbes ciuitatesque.
Quod fieri non poterat ab istis nisi pace imperato-
ris: cuius tamen consensu nullo tempore in hoc
insti-

instituto opus fuerat archiprincipi territorii singularis.

§. XXIV. Holfatiae tamen comes omnem istius comitatus ditionem accepit, cum urbibus in illa comprehensis. In quarum numero Hamburgum fuisse, nemo dubitat; quamuis, quo iure illa post Holfatiae dominatum exuerit, longinqua sit controversia. Quae tamen facilius ex iurium, quam consiliorum rationibus poterat componi. Verum id agere partes videntur, ut moras nectant & lis alatur nullo tempore intermoritura.

Quid de ciuitatibus Holfatiae?

§. XXV. Tractus etiam Magdeburgicus, quamuis Saxoniae Thuringiaeque pars fuerit, in hac tamen doctrina singulares rationes habet. Omnem enim ditionem Otto M. contulit archiepiscopatu cum pleno territorii iure. Cum sacri antistites alii eo destituerentur agerentque in numero ordinum prouincialium. Quicquid ergo in archiepiscopatu fuerat, illud quoque fuerat de archiepiscopatu. Cumque & Hala & Magdeburgum ciuitates in territorio archiepiscopi enatae sint: Sicalae gerrae sunt illorum lctorum, qui urbem utramque specie lactant inanium, id est, opinione immedietatis.

Quid de tractu Magdeburgico?

§. XXVI. Vandaliae siue *Vendiae*, Bohemiaeque prouinciae restant e numero *septem* Germaniae rerum publicarum. Atque hae illae sunt, unde doctrinae haecenus expositae, optimum accipiunt firmitermentum. Notum est, quod neque in Brandeburgico Marchionatu neque in Bohemiae regno eique in nexis prouinciis ulli sint status imperiales. Vtrinque

VI. & VII. BOHEMIAE & BRANDEBURGICAE prouinciae, quae solae nesciae sunt ciuitatum immediatarum?

que enim prouinciales sunt episcopi; prouinciales comites; dynastae etiam & nobiles prouinciales: item omnes ciuitates.

*Causae spur-
riae.*

§. XXVII. Quaeso? quae causa est huius discriminis ab aliis ducatibus Germaniae, qui omnes in sinu suo, quod haecenus audiuius, *ordines* alunt *ciuitatesque imperiales*? Casu aut priuilegio id factum esse, illos dicere oportet, quos latent genuinae rerum causae. Alii arguent, harum prouinciarum dominos, forte potentiores, euertisse libertatem cum aliorum statuum imperialium, cum ciuitatum immediatarum. In quo ipsos errore illud firmare potest usque ad pertinaciam, si legerint & Pragam & Brandeburgum & procures nobilesque familias cum sacris antistitibus ad comitia quondam accessisse. Qui tamen duobus abhinc seculis a conuentibus abfuerint imperii. Verum *capite 4.* iam comprobatum est, ordines etiam prouinciales loca suffragiaque habuisse in imperii comitiis. Quod eo clarius hic patet. Quoniam *Slauorum & Venedorum* ingens saepius multitudo in comitiis commemoratur: licet utrique prouinciae nulli non ordines ciuitatesque *landsassii* fuerint *mediati*. Quod vero postabesse a comitiis coeperint, illud propterea est factum, quoniam noui principes alique ordines ex aliis prouinciis exempti nouam classem in comitiis uniuersim constituerunt, ad quam prouinciales antistites, dynastas, ciuitatesque illi noluerunt admittere. Cum itaque comitia imperii ex illo tempore non castris aut populis distinguerentur; sed clas-

clafibus & collegiis: confultum magis eſſe, uidebatur landſaffiis & ciuitatibus *municipalibus*, abeſſe a comitiis, quam circulos, recens conſtitutos, turbare & iuris poſtliminii querelam inſtituere. Praeſertim cum ducum poteſtas in prouinciis eſſet adauſta, ut iudicio eorundem ordines prouinciales rerum imperii procurationem facilius relinquere uiderentur.

§. XXIIIX. Ex alio itaque fonte cauſa eruenda eſt, quare in Brandenburgica & Bohemia prouinciis omnes ordines, etiam principes prouinciales ipſi, landſaffi ſint, nullae ciuitates, niſi *mediatae* & *municipales*. Scilicet, utraque haec prouincia priſtinam, quam principio Germanici imperii acceperat, faciem retinuit integritatemque. Quaelibet enim ducem ſeu dominum ſuum naſta eſt, cui & omnes ordinum claſſes in prouinciis uti olim obſequuti fuerant, ita poſtea quoque ad noſtram uſque aetatem obſequuntur. Unde publici iuris axiomata eruuntur, filo conſecutionis maniſeſtiſſimo.

Cauſae genuinae, quare in Brandenburgico & Bohemico ducatu nulli ordinis ciuitatesque immediati.

§. XXIX. Quicquid Bohemiae rex iure regni habet in Bohemia prouinciisque huic innexis: illud etiam eſt penes electorem Brandenburgicum in quatuor marchiis. Deinde aliarum prouinciarum ducatus uel *extincti* ſunt, quod de Sueuia, Francia & Thuringia accepimus, uel *in partes ſciſſi*, ut Boioaria Saxoniaeque: ſola Bohemia & Marchia Brandenburgensiſ ſaluae atque priſtinae ſunt integritatis. Tum ueritas axiomatis Iſtorum: quicquid eſt in territorio, illud eſt de territorio nullibi certius

Axiomata pro marchiae Bohemiaeque prouinciarum praerogatiuis.

tius pleniusque patet, quam in Marchia Bohemiaque. *Post* omnes aliae Germaniae prouinciae ordines immediatos & ciuitates *imperiales* intermixtas habent: uerum utrinque exulant in Marchia Bohemiaque. *Praeterea* in diuulsis Boioariae & Saxoniae regionibus noui duces adligantur ad nouellas litteras clientelares imperatoris: Bohemia autem & Marchia iure utuntur originario, cuius nullam unquam passae sunt metamorphosim. *Itaque* multa duces aliarum prouinciarum priuilegiis debent, quae Bohemia & Marchia repetunt ex iure originario, cuius nulla opus est renouatione. *Ad extremum* multa iura Bohemiae & Marchiae sunt, quae aliis Germaniae prouinciis ignorantur. Ab harum itaque prouinciarum iuribus ad iura aliorum ducatum, infirmum est filum consecutionis.

Origo ciuitatum immediatarum
a) in ALSATIA sigillatim.

§. XXX. Origine exposita urbium immediatarum intra pristinos fines Germaniae: illud superest, ut nunc quoque natales causasque eruamus aliarum urbium imperialium in locis aut finitimis aut peregrinis. Principio argumentum sint urbes Alsatiae, in quarum numero & patriae iuuabit meminisse.

ubi urbium fortuna instabilis fuit.

§. XXXI. Illae autem principio *Romanis*, deinde *Sueuis*, mox *Francis*, ultimo *Germanis* paruere, qua rerum commutatione factum est, ut alium atque alium statum pleraeque fortirentur.

Solius Argentinae certa & constans,
1) sub Romanis.

§. XXXII. Sola *Argentina* nullo non tempore & immediata & libera permanfit. *Romani* eandem caput esse uoluerunt uniuersae rheno uicinae ditiones. Inde *tractus* & *comes Argentoratensis* nomen

men acceperere, quod in notitia imperii hodieque superest. Quem urbis statum ante me sollicitius inuestigavit, uir illustris *Obrechtus in prodromo rer. Alsac.* cap. 5. § 12.

§. XXXIII. Submouere Romanos de Alsatia Sue- 2) *sub Alemannis,*
ui atque ipsam Argentoratum sui iuris reddiderunt. Quod tamen urbs praepotens esset, eandem non alia lege in ditionem receperunt, quam relicto eadem statu pristinae immunitatis.

§. XXXIV. Chlodouaci iugum post *Tolbiacen-* 3) *Francis,*
se praelium ante non subiit, quam uictor ubi fidem daret; dominum mutatum iri, non iura libertatis.

§. XXXV. Quamuis uero Francorum impe- 4) *Carolin-*
gis. ria urbibus ciuibusque aliquantum grauiora fuerint; & ipsa Argentoratum aliquod sentiret ueteris immunitatis decrementum: Cum tamen illa Lothario Caesari; hinc regi cederet Lothario; post in Ludouici Germanici filiorumque eius ueniret portionem, quorum regna ceteris leniora fuerunt, immunitatis Argentoratensis iura reuiuiscere, coeperunt & redire iure postliminii.

§. XXXVI. Extincta Carolingorum in Ger- 5) *Germanis,*
quibus maxima cum Gallis dissidia. maniis stirpe in ambiguo constituta esse uidebantur iura successionis cum Lotharingiam omnem, tum in Alsatiam. Contentionis ferram tum diu in armis, nostra aetate in scriptis traxerunt uiri maximi, pro Gallis enim *Blondellus, Valesius, Cassanus, Puteanus, Auberius, Anton. Dominicus* aliique scripserunt: pro Germanis, *Chisletius, Conringius, Culpisius, Obrechtus,* alii.

Quos lenitu-
do uicit Ger-
manici im-
perii, ut his
accederet Ar-
gentoratum.

sub Sueuicis
ducibus us-
aliae ciuita-
tes Alsatie,
ita & Ar-
gentoratum,
laxiori ta-
men nexu.

Extincto Sue-
uiae ducatu
facta est im-
perialis.

Alsatie ad-
uocato non
paruit.

neque Au-

§. XXXVII. Qua rerum ambiguitate factum est, ut *Argentoratum* pars utraque lucrifacere & nullis non consilii rationibus ad se trahere, cogitaret. Germanici ergo imperii systema, salua ordinum libertate constitutum, Argentoratenfibus, ueterum iurium tenacissimis tantopere se adprobauerat, ut demum Henrico Aucupe imperante, ciuitas haec Germanis accederet.

§. XXXIIX. Quamuis autem *Sueuiae*, ducatu, a qua Franci *Alsati*am olim auulserant, *Argentoratum* iterum innecteretur: maxima tamen in urbe auctoritas, tot Caesarum Ottonis II. Friderici II. Lotharii aliorumque diplomatibus firmata, penes senatum permanerat, ut post *communes*, *provinciae* aut *imperii causas*, in comitiis parum aut nihil imperio ducis relictum esse uideretur. In quo rerum statu facilius se conseruauerat *Argentoratum*; quod haec urbs Galliae uicina esset: ut adeo dominos territorii Sueuici continuo quodam metu retineret ab iniquo in urbem conatu.

§. XXXIX. Sueuiae autem ducibus in Cunradino extinctis, quod §. 12. cap. 6. uidimus, *Argentoratum* sui quodammodo iuris facta, imperialium ciuitatum numero uere pleneque fuit adscripta.

§. XL. Et quamuis aliae *Alsatie* urbes patronos siue aduocatos acciperent exemplo *decem Alsatie* ciuitatum; cum uero *Argentorato* propriae uires ac robur satis esse uiderentur ad reprimen- dum hostium iniurias; illa sibi suisque fuit relictæ. Errant uero illi Icti, qui perhibent Sueuiam postea in

in Rudolphi Habsburgici Cæsaris filio ducem ite-^{striacus Sue-}
rum accepisse. Iuniori enim illi Rudolfo quid a^{uiæ ducibus,}
parente delatum sit §. 15. c. 6. attigimus. Id scio,
nullo unquam tempore Habsburgicis Argentoraten-
sem ciuitatum morem gessisse. Siculae non minus
gerrae sunt, quae de iuribus episcopi in urbem ad-
ferunt. Adeo enim intransuersum non egerunt ci-^{neque episco-}
ues superstitiosa tempora, ut qui ab imperatoribus^{po,}
se immunes conseruauerant, sacri antistitis subi-
rent dominatum. Quamuis autem Caesarei co-^{neque comiti}
mitis, qui egerit in imperiali palatio Argenti-^{Caesaris.}
nae, quandoque mentio occurrat: alia tamen ratio
eius fuit, quam ut hoc ciuitatis uel libertati officere
posset uel immedietati. Equidem comites Caesare-
os siue scultetos plerumque in urbe iurisdictionem
habuisse constat; quin uero idem hic sentiamus, il-
lud facit, quod Caesarea priuilegia, hic obloquentur,
qui omnem iurisdictionem ciuitati demandant di-
stantque illis poenam, qui in hoc instituto ciuitati
obtrecent. Quod etiam SCHILTERVS uidet *cap.*
12. ad Koenigshofium p. 608. Qui tamen nos in eo dis-
sentientes habet, quod aerarii curam tribuat eius
generis comiti. Nam ab hac etiam sparta illum ex-
cludunt Caesarum diplomata, quibus ciuitas Argen-
toratensis ab annuorum tributorum onere absol-
uitur. Nihil ergo superest, quam ut muneri illius
ea tribuamus, quae referre solent inter Caesaris re-
seruata. Vtpote restitutiones famae, natalium, lar-
gitiones ueniae aetatis, adpellationes tabellionum &
alia generis eiusdem.

*Ciuitates
Lotharingiae
Belgii, Bur-
gundiaeque
cur omnes
immediatae,
quaedam
etiam impe-
riales?*

§. XLI. Eodem modo explicare possemus statum immediatarum urbium in Lotharingia, Belgio utroque, Burgundia regnoque Arelatenfi: sed ne instituto prolixiores simus, hisce quidem regulae sufficiant summam, quo quaeque prouincia ex hisce Germaniae accesserit illa eo etiam tempore urbes ei dederit *immediatas*. Neque enim e re imperii uisum est, istas regiones Germaniae apertas iterum committere potestati imperioque unius. Quapropter ordine prouinciales ciuitatesque factae sunt *immediatae*. Nulla uero earum in Germanicis comitiis locum accepit, nisi ex priuilegio. In quo numero *Vesontium, Metae, Virodunum, Tullum* & plures in *Belgio* fuerant. Sunt in hac causa admodum ieiuni Ioh. Iac. *Chiffletius in Vesontio part. 1. cap. 51.* Ioan. van *Waesberg* in *Gerardimontio*, urbe Flandriae imperiali *cap. 8.* *Scribanius* in *Antwerpia*, *Bucherius* in *Belgii* descriptione; ut argumentum hoc Germanum, id est, patrii iuris gnarum scriptorum expectare uideatur.

*Idem repen-
dendum de
ciuitatibus
Italiae.*

§. XLII. Italiae & Longobardiae urbes non minus imperiales sunt, quod sine periculo illae credi non possent dominis & comitibus. Verum & ipsae *statuum* id est coimperii iure destituuntur.

*Errores Istor.
& historicor.
in exteris
urbibus ad-
signandis
Germaniae.*

§. XLIII. Qui Rigam, Regiomontum aliasque in exteris regnis fitas urbes classibus adsignant imperialium: illi produnt non leuem in notitia ueteris aevi ignorantiam. Vt uix opus sit, eos notare. Hanseatici enim foederis societatem in argumentum traxerunt, nescii plane, exteris etiam urbes ei-
dem

dem fidem suam olim addixisse. Atque hisce maculis *Knipschildius*, *Werdenbagen* & uulgares Poligraphi *Saurius*, *Munsterus*, *Zeilerus* gradia uolumina sua conspergere uidentur.

CAP. VI.

APOLOGIA DISCRIMINIS
INTER CIVITATES
LIBERAS ET IMPERIALES,
Reichs- und Freyen Reichs-Städten.

§. I.

PEdem ad iura nunc mouemus, quae, ubi opus fuerit, respondebimus. Non enim in illis uersabimur, ubi *Icti* sibi satis constant: sed tantum ubi uel haerent uel minus recte docent uel non ex idoneis rerum argumentis.

Locus tantum sit controuersus, ubi hodieque sibi non constant Icti.

§. II. Principio acerrima inter patriae *Ictos* disputatio est, utrum inter ciuitates haec sit diuersitas, ut aliae *imperiales* audiant, *Reichs-Städte*: aliae uero cum additamento *liberae* frene *Reichs Städte* oder *Frey-Städte*. Dici non potest, quam hodieque aqua hic haereat maximi etiam nominis *Ictis*: quamuis nostro iudicio res adeo clara sit, ut magis commonitione quam disputatione opus esse uideatur.

Utpote in differentia inter ciuitates liberae & imperiales.

§. III. Sed tamen ingenti doctorem adparatu instructus hoc discrimen explodit *Philipp. KNIPSCILD lib. 1. c. 1. §. 25.* cum eoque *GYLMANNUS in symphorem. tom. 3.* & qui hunc exscripserunt *Webnerus*, *Mayerus*, *Clu-*

Negant differentiam Icti plerique.

Cluten, Hoepingk, Sixtinus, Besoldus, Limnaeus & gentium minorum alii. His fere rationibus usi: 1) quia in imperii recessibus nomina commisceantur *Frey-Städte & Reichs-Städte* 2) neque matricula haec nomina separet 3) catalogus earum urbium desit, quae *liberae* esse uelint & quae solummodo immediatae 4) historia taceat discrimen 5) neque agnoscat usus 6) doctores plerique in castris militent negantium.

*Aduersus
quos discrimen
docetur.*

§. IV. Verum necquicquam non mouent uel tela uel numeri partis aduersae. Quin potius spes nobis sit, ut ponant arma & transeant ad nos studio ueritatis.

a) Quia ciuitates imperiales originem debent municipiis;

§. V. Principio omnes quondam Germanici imperii ciuitates municipales fuisse, constat ex *capite 5.* Quod igitur iuris princeps in sui territorii *comites landsassios* nobiles aliosque subditos habuit: illud etiam illi iuris fuit in ciuitates. Neque opus est hic aliquo argumento, cum nulli non constet, municipia quaeque domino territorii hodieque esse tributaria. Cum uero ex causis *capite 5.* enumeratis municipia ciuitates fierent imperiales: in locum ducis territorialis imperator successit atque imperium & utrique annua tributa soluerunt ciuitates imperiales.

b) annua imperatori tributa pendunt imperiales; non a liberae.

§. VI. Neque uero de iure solum constat, per quod annua tributa a ciuitatibus exegit imperator: sed etiam exempla extra omnem litis aleam id ponunt. Cum ante trecentos annos nulla fere ciuitas fuerit imperialis, quae non annuatim consu ordinario

nario auxerit Caesaris aerarium. Imo in hoc ipso non minima pars uersabatur Caesaris prouentuum domanialium.

§. VII Et si uerum est, ut philosophi dicunt, *quod priuatio praesupponat habitum*: quis de annuis ciuitatum imperialium tributis poterit dubitare. Cum nulla fere earum sit, quarum priuilegia lucem uiderunt, in quibus non diploma habeatur, quo Caesares ab onere hoc annuorum tributorum ciuitatem hanc uel illam non sigillatim exemerunt absolueruntque. Vt plerumque de tempore, causis remediisque constet huius argumenti.

§. VIII. Liberas uero non solum illas dico, quae ab annuis tributis sunt immunes: uerum etiam illas, quae merum & mixtum habent imperium. Verum neque hoc instructi fuerant ab initio ciuitates imperiales. Notum enim est, quod ciuitates pleraeque non aliud quondam genus iurisdictionis habere, quam illud, quod uersabatur in decoro rebusque ad politiam spectantibus die *Policey Sachen*. Maius enim quid neque hodie praesumere licet de auctoritate senatus. Neque alia facies imperialium: nam Caesares, qui in loca successerunt ducum, ciuitatibus exemptis & ipsi iudices dederunt, *scultetorum* nomine insignes die *Kayserliche Reichs Schulzen und Reichs Schulzen = Gericht in den Reichs Stätten*, quorum iudicio compositae sunt & ciuiles causae & criminales. Quae ergo ciuitas imperii Caesaris sculteto paruit, illa non potuit haberi in classe liberarum. Et quamuis pleraeque ciuitates a

c) immunitatem imperiales non nisi priuilegio debent.

d) pleraeque ciuitates Caesaris scultetum munus a Caesaribus redemerunt.

Caesare priuilegia mercatae sint, ut, *remoto Caesaris sculteto*, eius personam gereret senatus: hoc ipsum tamen argumentum est, eius etiam fortis ciuitates ante *liberas* non fuisse, quam ipsae iurisdictionem accepissent.

e) ciuitates genera libertatis a Caesare mercatae sunt priuilegiis pedentim ac sigillatim.

§. IX. Non dicam de illis iuribus, quae hodie istis uenire solent nomine *regalium* & non minus pertinent ad complementum *libertatis*. Euoluat, cui id uolupte est, chronica & annales imperialium ciuitatum: non leges in illis ullam *libertatis* speciem, quam Caesaris largitione ciuitates non accepissent per priuilegia, non simul concessa, uerum sigillatim, nunc de hoc, iterum de alio genere libertatis. Alia enim occasione iurisdictionem ciuilem, alia criminalem; iterum alia ius legislatorium aut statuta conficiendi; alia rursus uectigalium usus, quae & ipsa Caesarum fuerant; alia ius conducendi; alia libertatem templa, aras, publica aedificia alia extruendi; alia ius detractus exigendi a ciuibus ceteraque sigillatim obtinuerunt. Qua uel rogatione uel largitione singulari opus illis non fuisset, si uno, quod omnia haec & alia plura in suo complexu habet, scilicet *territoriali* iure gauisae fuissent aut uere meruissent nomen urbium liberarum. Speciminis loco *codicem priuilegiorum Francofurtensium* commendo, quae lucem affundent meae doctrinae.

f) liberae ciuitatis nomen publice negatum est imperialibus.

§. X. Quamuis autem imperii curiarum negligentia factum sit, ut *liberae* ciuitates cum imperialibus passim confunderentur: quandoque tamen aduer-

uerterunt hoc discrimen administri reipublicae Germanicae, ut *imperiales* ciuitates interdicerent, ne titulo elogioque *liberarum* uterentur. Solenne est & pluribus scriptoribus testatum exemplum, quo *Aquisgranensibus* ciuibus uitio criminis status uerterunt administri Caesarei, quod *liberae* ciuitatis uerbo uterentur. A quo titulo sibi *Aquisgranenses* hodieque cauent, haud dubie comminatione Caesaris edocti discrimen *liberarum* & *imperialium* ciuitatum.

§. XI. Quid uero argumentis est opus? Cum pragmaticum inter ciuitates *liberas* & *imperiales* discrimen patriae exemplum doceat, quod ita est clarum, ut omnino mereatur, cui herbam porrigat pars aduersa. Scilicet annum tributum ab *Argentoratensibus* an. 1458. exigit imperator Fridericus V. idque uerbis, quae sequuntur: Wir Friederich von Gottes Gnaden Rom. Kayser ꝛc. entbiethen den Ehrfamen Meister und Rath der Statt zu Straßburg, unsern und des Reichs lieben getreuen unsere gnade und alles gut. Ersamen, liebe, getreuen. Nachdem ihr uns und dem Heyligen Reich ohne Mittel zugehohret, und deßhalben uns und dem Reich eine Stattsteuer (regula itaque imperatoris est, omnem ciuitatem immediatam siue imperialem teneri Caesari ad annua tributa) von euch iährlich in unsere Königliche Cammer zu geben gebürt, und aber uns die bißher nicht gereichet noch geantwortet sind: begehren wir an euch von Rom. Kay-

g) exemplum liberae ciuitatis, quae ideo ab onere se exemptam putat, quod ferre solent imperiales.

Diploma Friderici V. an. 1458.

serl. macht, ernstlich gebiethend; daß ihr uns zu sol-
che außstehende iährliche Stattstüern außrichtung und
Bezahlung thut in sechs wochen und drey tagen, nach
dem tage euch dieser unser Brieff geantwortet wird. Und
hinfort iährlichen damit auch in andern gerechtigkeiten,
so wir und das Reich daselbst haben, gewertig seyt. Oder
gnugsame unterricht thut, warum ihr das vermeinet
nicht schuldig zu syn, oder ob ihr die sonst iemand an-
ders richet (nam Caesares saepius eius generis an-
nua tributa imperialium ciuitatum aliis ordinibus
uendiderunt, oppignerarunt, uel adsignarunt)
wenn und aus was gerechtigkeit ihr das thut. Geben
zu Wolffenmarkt an. 1458. Verum enim uero tan-
tum abest, ut huic Caesaris desiderio adsurrexerit
Argentoratum, ut potius omnem immunitatis
causam reiecerit in discrimen inter ciuitates *liberas*
& imperiales. Responsoriae enim litterae an. 1458.
his uerbis ad nuntios Argentoratenses scriptae ha-
bentur: Wir Ludwig von Müllenheim Ritter, der
Meister und der Rath zu Straßburg entbiethen Fried-
rich zum Ruff unser Vier Meister ein 2c. Als ist uns
gesand ein offen Brieff, darinnen unser gnadigster Her,
der Rom. Kayser an uns fordert Stattsturn, so
er meinet iährlich in seine Kayserliche Cammer uns
gebühre zu geben und begehret an uns und die
ausstehnde Stattsture bezahlung oder unterricht zu-
thun, um was willen wir solches nicht meinen
schuldig zu syn, und ob wir die sonst iemand an-
ders entrichten. Darauff ist unser meinung und ant-
wort,

*Litterae Ar-
gentoratensi-
um, quibus
ostendunt hanc
non imperia-
lem ciuitatem
esse, sed libe-
ram.*

wort, daß wir sagen: Daß die Statt Straßburg ie und ie eine Freystatt in dem Heil. Reich gewesen und noch sey: Daß nun niemand in aller Welt lebe, der surdencen möge, daß die Stadt einerley steuer in des Königs Cammer gegeben habe oder schuldig gegeben sey zu geben, weder einem Kayser noch Könige noch sonst jemanden anders, daß auch Meister und Rath der Stadt Straßburg diß nie keine forderung noch anmuthungen gehöret, denn wenn ein Rom. König nach Rom ziehen will, seine Kayser Erbhne zu umpfahen, und die Statt Straßburg um einen Dienst erfordert; so ist sie schuldig, seinen gnaden (nihil de Maiestate Caesaris) solchen Dienst zu thun nach alter gewohnheit. Geben an. 1458. Quod utrumque instrumentum habet SCHILTERVS ad Koenigshoffum cap. 12. p. 613. Haud dubie ex utroque monumento satis abunde constat cum inter *liberas* & immediatas discrimen, tum *libertas* ciuium meorum Argentorati.

§. XII. Ne uero aliquis existimet, parum interesse, quo nomine ciuitas adpelletur, dummodo re ipsa habeat iura immunitatum: id in primis notandum est, quod Argentoratum *liberae* ciuitatis elogium a Carolo IV. erogauerit, acceperitque diplomate singulari. Pristini enim iuris memoriam instaurare uoluit cum aduersus obtrectatores, tum eo etiam fine, ne quis ignorantia peccet opineturque uerbum hoc inanium specie superbire atque in cuiusuis uoluntate positum esse, eodem uti uelle.

b) liberae ciuitatis elogium iure datur praecipui.

i) Omissio uerbi, liberae habetur pro iniuria.

§. XIII. Ad extremum illud etiam satis comprobatur, quod non leue ab hac formula pendeat momentum. Nam Argentoratensis respublica neque littera aliis scripsit, neque ab aliis scriptas accepit, nisi quae *liberae* ciuitatis uerbo eam salutarent. Imo formulam iurisiurandi, qua Caesari fidem dedit, uerbo eodem oportuerat esse conceptam. *An. 1350. Carolus 4.* his uerbis scripsit Argentoratensibus: Wir Carl von Gottes Gnaden Römischer Kayser etc. entbiethen den Burgemeistern, dem Rath und den burgern gemeinlich der Freyen Statt zu Straßburg, unsern und des Heil. Reichs lieben getreuen unsre Gnad und alles guts. Significantissime idem repetitur in iuramento facto Caesari Carolo V. Wir Burgemeister und Rath dieser freyen Reichs-Statt Straßburg geloben und schweren, daß wir sollen und wollen etc. Herrn Carln Römischen Kayser etc. als eine freye Statt des Heil. Reichs treu und hold seyn, auch alles thun, was wir als eine freye Statt des Reichs, nach unsern Freyheiten und alten Herkommen zuthun schuldig und pflichtig seyn. Als uns helff Gott und die heiligen Euangelien.

k) Testes discriminis ex medio aeuo.

§. XIV. Ultimo loco testes medii aeui addam, quorum iudicio discrimen inter ciuitates *liberas* constat & tantummodo imperiales. Et cum patriae res nunc in oculis uersentur, depromam ex his ipsis testimonia. Ita enim seculi XIV. scriptor Iacob von Königshofen in chronico Alfat. cap. 2. p. 128. §. 202.

§. 202. hievon warent grosse irrungen in der Pfaffheit in des Reichs Statten und in den Irigen Stätten. Diploma capituli Argentoratensis an. 1452. conceptum est his uerbis: *nos testimonium ueritatis dicimus, quod ciuitas Argentoratensis a tanto tempore cuius initii non est memoria, fuit & existit ciuitas * libera. Quocirco duntaxat seruire consuevit imperatori Romanorum ad suam coronationem non ultra. Item quod ciuitas consules & consulatus & eorum officiarios instituit & destituit, praecipit, mandat, interdicit praecepta & mandata publicari facit. Eadem uerba eodem an. 1452. repetit alius testis, a republica rogatus Iacobus de Liechtenberg. Idemque eodem quoque tempore testatus Henricus comes Bipontanus & eius agnatus Hannemannus. Quos libellos omnes exhibet anonymus libertatis Argentoratensis pag. 40. 41. seq. editus ante triennium in 4t.*

§. XV. Superest, ut respondeam quoque argumenta Knipschildii & adseclarum, partis aduersae, §. 4. cap. 6. recensita summam. Ad primum, quod recentioris aevi recessus imperii uel minus curate loquantur uel abutantur uerbo *liberarum* in iusto laxiori significatu. Ad alterum & tertium quod filum consecutionis nullum sit, catalogos rerum non haberi, ergo rem ipsam falsam esse. Ad quartum, quod a silentio scriptorum nullum peti queat argumentum. Quamuis contrarium pateat ex §. 14. antecedente. Ad quartum & quintum falsum esse utrumque. Nam historia ostendit causam discriminis §. 5. cap. 6.

Dissolutio aduersae partis argumentorum.

cap. 6. Iusumque §. 12. 13. 14. cap. eiusd. Ad sextum recentiores Ictos coecos in his duces esse, quae repeti debeant ex uetustioris aevi monumentis, ut adeo operae pretium non sit, enumeratione illorum tempus perdere, qui faciant nobiscum.

DEFINITIO

einer gemeinen
Reichs-Statt;

a) extra Ger-
maniam usita-
ta, ubi sufficit
immedietas

zu einer
Reichs-Statt.

b) in Germa-
nia, ubi & ius

status requiri-
tur, quae signi-

ficantius dice-
retur eine

mitr. gierende
Reichs-Statt

§. XVI. Ceterum ut etiam definitione constet quid inter *liberas* & tantummodo *imperiales* ciuitates interfit, utramque hic accipe. Est ergo *ciuitas imperialis*, quae *Caesari imperioque paret absque intermedio domino territorii*.

Quo sensu etiam illae urbes imperiales sunt, quae tamen iure suffragandi in comitiis, summam coimperio destituuntur. Vtpote ciuitates sitae extra Germaniam, Italiae, Burgundiae, aliarumque prouinciarum. Communi uero iuris publici significatu *imperiales* in Germania audiunt: quae non solum domino territorii destitutae soli parent *Caesari imperioque*; sed etiam sunt in societate coimperi Germanici. Quamuis enim unum possit esse sine altero. Quod olim etiam mediatis id est prouincialibus ciuitatibus locus fuerit in coimperio comitiorum; hodie etiam postquam numerus urbium in comitiis semel constitutus & definitus sit, fieri queat, ut urbs emancipetur a domino territorii, quae ideo imperio absque domino intermedio paret, sed ea propter non illico ius status aut coimperi accipit in comitiis, ut potius ad consequendum alterum hunc gradum nouo Caesaris imperiique consensu opus esse uideatur.

Definitio ei-
ner 1) freien

§. XVII. Sed his limitibus necquicquam continetur ciuitas *imperii libera*, Ciuitatibus enim tan-

tum-

tantummodo imperialibus denen gemeinen Reichs Städt-
 ten imperator, aut, uacante imperio, uicarii sunt in-
 star domini territorialis §. 5. *h. cap.* adeoque quic-
 quid domino territorii fas est in municipia & ur-
 bes prouinciales, illud etiam iuris habet in imperia-
 les tantummodo ciuitates imperium & imperator.
 Id est, quo §. 6. 7. *h. cap.* dictum: *Imperator in illis ur-*
bibus iurisdictionem habet, annua tributa percipit, ue-
ligalia, census, multas, iura fisci ceteraque generis
eiusdem, quae post alia argumenta intelligi queunt
 ex tit. 5. §. 1. AB. & ex diplomate Ruperti Caesaris,
 quod Dn. Praeses exhibet in commentario ad AB. p.
 554. Vbi iura illa Caesaris in communibus ciuitati-
 bus imperii commendantur uicariis. Verum enim-
 uero libera ciuitas ab hoc onere est immunis & iure
gaudet territoriali, ut maioris ordinis status alii, ipsa
 sibi lex est suorum ipsa prouentuum domina, neque
 Caesari imperioque tenetur, nisi ad collectas sum-
 mamque in matricula definitam. Quia in re parum
 est, quod liberae ciuitates differant in Germania a
 liberis ciuitatibus extra eandem in Italia. Si enim
 & hae ex iure territoriali Caesaris siue priuilegio
 siue longo iuris usu emancipatae sint, inter utram-
 que nihil interest intuitu libertatis ipsius. Quam-
 uis liberis ciuitatibus in Germania illud accedat iu-
 re praecipui, quod adscitae sint in societatem coimperii
 in comitiis atque adeo nomen mereantur der mit-
 regierenden Freyen Reichs-Städte. Est ergo ciui-
 tas Germaniae imperialis libera illa, quae 1) Caesari im-
 perioque, absque domino territorii intermedio, patet 2)

Reichs-Stadt
 sensu extra
 Germaniam
 usitato.

2) einer mitre-
 gierenden
 Freyen Reichs-
 Stadt.

in quam ius territoriale nec Caesar habet nec imperium
 3) *quaeque in societate coimperii est constituta.*

*Mater confu-
 sionis ambigui-
 tas uerbi liber-
 tatis.*

*Adposita di-
 versitas inter
 Landes Hoheit
 & Landes Herr-
 lichkeit.*

*Quae tamen
 uno seculo n.
 habet uetustio-
 rem aetatem.*

§. XIIIX. Verum in hac doctrina mater esse solet confusionis; quod *libertatis* uox in iure sit admodum ambigua. Nunc enim in *largiori* significatu illis tantum ordinibus tribuitur, qui pleno iure *territoriali* gaudent; iterum uero *strictiori* sensu de illis dicitur, qui unam tantum uel alteram habent iuris territorialis *partem*. Hodie stylo imperialis curiae *primi* generis ordines habent, die *Landes Hoheit*, id est usus omnium regalium in uno complexu, *posterioris* autem gaudere dicuntur *der Landes Herrlichkeit*, ubi ab uno regali filum consecutionis non est ad reliqua. Quamuis autem discrimen inter *Landes Hoheit* und *Herrlichkeit* unius fere seculi aetatem non excedat, ut ordo *lectorum*, quod fide Dn. Praefidis habeo, nuper respondit in C. de S. aduersus domum S. V. est tamen hoc tempore usus in plerisque Germaniae cancellariis receptissimus. Ciuitates autem destituuntur nomine, quo *liberae* internosci possent ab *imperialibus*. Qua propter fit, ut neque in ipsis imperii recessibus unum genus ab altero seiungatur. Si tamen, quod res ipsa postulat, dicere debemus: olim *liberae* ciuitates *freie Reichs-Städte* illae tantum dictae fuere, quae acceperant ab imperatore *ius territoriale*; aliae autem, quae unam tantum uel alteram eius partem acquisiuerant, ea propter nec nomen neque classem mutarunt, sed utrumque retinuerunt. Intelligitur hoc ex stylo cancellariae & sigillatim ex formula *homagii*,

magii, in qua primi tantum generis ciuitates audiunt: *schwören dem Kayser und dem Reich als eine Freye Stadt treu und hold zu seyn*; quod de alterius generis urbibus necquicquam legitur.

§. XIX. Quid uero? Litigant partes inuicem utri classi ciuitas aliqua sit adnumeranda. Ciuitas sibi *libertatem* adrogat: quam negat *imperator*. Hoc casu notandum iuris axioma; *nullam ciuitatem praesumi liberam*. Vt adeo, quae ciuitas imperii libertatem adlegat, siue uniuersim siue in una alteraque parte sigillatim, illa eandem probare teneatur. Ratio est haec: quoniam omnes quondam ciuitates fuere municipales, ut *cap. 5.* dictum doctumque. Municipiis uero a potestate ducum exemptis, in locum principis Caesar successit & imperium. Deinde, quia ciuitates pleraeque unam uel alteram iuris territorialis partem acceperunt, ut adeo neque a *particulari* uno ad aliud, neque a *particulari* ad *uniuersale* ulla sit consecutio. Sit casus: *adrogat sibi ciuitas* 1) immunitatem ab annuis tributis 2) exemptionem uectigalium 3) ius iudicii *ausser denen Pölicen Sachen* 4) ius statuta condendi 5) ius detractus *die Hebung der Nachsteuer* 6) ius mulctarum & quae sunt generis eiusdem: nihil dandum ciuitati, neque uniuersim neque sigillatim, cum in municipiis haec iura principis sint, in imperialibus ciuitatibus imperatoris. Necessesse est itaque, ut, quod sibi adrogat ciuitas, probet, se id uel a principe suo accepisse uel ab imperatore. Pro utroque enim eousque militat praesumptio.

Num imperiales ciuitates praesumantur liberae? Negatur.

F 2 §. XX.

*Libertatem ue-
ro probant uel
iurereferuiti-
uo uel consti-
tutiuo.*

§. XX. In *probanda* uero *libertate* ordo obseruandus, plerisque lētis ignoratus. Scilicet inquirendum est in primam cuiusque ciuitatis originem. Vel enim imperator ciuitatem ex *nexu municipali* exemit, ducatu prouinciae uel extincto uel in partes scisso: uel *ipsa ciuitas libertatem* a principe territoriali redemit imperioque *immediata* facta, adscripta est matriculae imperialium. *Primum* quando factum est, imperator in loca ducum successit, qui omnia iura sibi imperioque adseruit, ut, post *immedietatem*, eius generis ciuitas prae municipio nihil praecipui habere uideatur, ut *cap. 5.* est explicatum. Quod si uero in uno alteroue imperator aliquid ciuitati remisit, illud priuilegio factum est, quod doceri debet, non praesumi. *Alterum* uero si accidit, quod tamen euenit rarissime, imperator nihil iuris in ciuitatem accepit, nisi quod illa sponte cesserat in manus illius. Cessio autem haec iterum *facti* est neque praesumitur, sed pactis usuque debet comprobari. Quapropter huius generis ciuitas *praesumptionem* habet *libertatis*. Atque Caesari imperioque onus probationis incumbit, quoties aliquid iuris in eam postulat.

*Multum in-
terest inter ci-
uitates consti-
tutione & re-
seruatione li-
beras.*

§. XXI. Summatim *primi* generis ciuitatibus *libertas est constitutiua; posterioris uero reseruatiua*. Illa probari debet; praesumitur uero *haec*: illa Caesaris beneficium est &, loqui sic liceat, *feudum datum*: quo scilicet intuitu etiam apud comites & principes regio allodium esse potest, regalia autem feudum; *haec* principis territorialis largitioni principium debet, &, si feudum adpellatur, *non nisi oblatum* potest adpellari: *illa*

illa interpretationem extensiuam habet ; non *haec*, quae in tantum strictioris est sensus , in quantum iuribus obuersatur imperatoris imperiique: *illa* in odiosis est; *haec* in fauorabilibus: *illa* facilius libertatem iterum amittit; *haec* non nisi omnium difficillime: *illius* generis ciuitates facilius etiam alienantur; quam generis *alterius*. Ad extremum, si Germania recuperatorio iudicio uti uellet, libertas *illarum* facile reuocaretur , uerum securae ab illo *hae* essent, quippe quae liberalitati principum territorialium debentur, nec quicquam Caesarum indulgentiae & improbae dissipationi. Atque in ultima classe, post *patriam* meam, *Hamburgum*, *Embdam*, *Bremam* & generis istius alias habeo: ad *primam* autem refero *Sueuiae*, *Franconiae* ciuitates omnes & Rheno uicinas in Caesaris imperiique domanio.

§. XXII. Vt uero id figillatim exemplo constet, iterum ad patriae annales prouocamus. Exemplo Argenterati. Patria enim ante *libera* fuit, quam ad imperium accessisset. Adeoque libertas ei *reseruatina* est nec quicquam *deriuatiua*. Obtulit se imperio, sed *salua* sui *libertate*. Quapropter omnia praecipui iura & praerogatiuas meretur, quas in praecedenti §. 22. dedimus ciuitatibus, *reseruatione* liberis. Id quod membratim docere possem, nisi res instituti esset prolixioris.

§. XXXIII. Ceterum quamuis ueritatis causa Vfus iurisprudentiae rectoris in hoc argumento. disputem, non uero ad sensus utilitatesque aliorum: ne tamen operam in discutiendo hoc maximorum *errorum* errore frustra fecisse existimem, de usu rectoris in hoc argumento iurisprudentiae aliqua edisseram.

a) pro Caesaris
recuperando
dominio, si im-
periales non
illico liberae
existimentur.

§. XXIV. Principio nihil iniquum esset, si hoc inter ciuitates cognito discrimine, examen iniretur: *quae ciuitas imperialis tantum sit, quae uero praeterea sit inter liberas.* Quod certissimum esse, credam; ignorantiam huius discriminis fecisse, ut plures sibi libertatem adrogauerint nullo prorsus iure. Hae itaque reduci possent ad pristinam, in qua olim floruerant, faciem. Quod consilium illi non spernent, qui haecenus solliciti fuerunt, de *recuperando Caesari dominio.*

b) ne iura liberarum cum imperialibus confundantur.

§. XXV. Deinde agnoscit ex hoc discrimine imperium, quid ei liceat in ciuitates uel minus. Confilia enim circa tributa & reductionem scultetorum; *die Wiedereinführung der Reichs-Bogteyen und Reichs-Schulzen Aemter,* non tangunt illas, quae *reservatione* liberae sunt §. 20. 21 *h. c.* Et quamuis neque illas tangere uideantur, quae libertatem *constitutionem* habent; his tamen regulae iuris opponi possunt; *quod priuilegia amittantur abusu, quod beneficia propter ingratitudinem liceat reuocare,* & quae sunt eiusmodi. Quorum uero neutrum ferire potest ciuitates liberas *reservatione.* Imo si imperium in unius generis ciuitatibus iniquitatem sentit; non illico animum abiicere debet in illis, quae sunt generis alius.

c) ut sciant Icti
ubi uel prae-
sumtionibus
locus sit uel
probationi-
bus.
Probationes si
ex priuile-

§. XXVI. Tum recuperatoriis iudiciis institutis, ante uidendum est, quae ciuitas libera sit *reservatione.* Huic enim *praesumptiones* libertatis frustra in dubium uocabuntur. Contra uero in ciuitatibus *constitutione* id est largitione Caesarum liberis uidendum est: a) num Caesar largiri potuerit iura liber-

libertatis cum tanto imperialis domanii detrimento b) num priuilegia re uera extent, quae ciuitas ^{gio repetantur, quod institui queat examen?} tenetur exhibere c) cum priuilegia partem forte indulgeant libertatis, id est, genus unum uel alterum, post uero factum sit, ut ciuitas sibi usurparet omnem complexum d) annon amiserit priuilegia ciuitas abusu uel quodam genere delicti e) num redemerit a Caesare priuilegium senatus, an uero populus, & si huius e re sit, ob procerum tyrannidem, priuilegia iterum tolli, quid iustum sit factum f) quis imperatorum largitor fuerit priuilegii, notum enim est Wenceslai diplomatibus imperiali decreto fidem omnem subtractam fuisse g) facta largitione quis status reipublicae fuerit h) quam causam prae se ferat priuilegium & quae sunt generis eiusdem, unde in dubium uocari possunt uires priuilegiorum.

§. XXVII. Verum in tot seculorum lapsu aduersus recuperatoria iudicia sufficere dicent Icti ^{Quid dandum sit praescriptioni?} praescriptionem. Ego uero causas non uideo, quare ad haec tela imperium extimescat. Praescriptio enim in causis rerum hominumque priuatorum merito locum habet: ne ciues inertia peccent, desidiae pleni; ne lites sint multiplices & difficiles; ne probationis argumenta temporum aerugine obruantur; ne rerum dominia aeterno sint incerta; ne praesumptiones ex legibus exulent rerum derelictarum & quae sunt generis eiusdem. Verum singula fere haec momenta ita se habent, ut cum aliis publici iuris argumentis, tum nostro maxime *prorsus* sint in-

inconcinna. Quis enim poenam irrogabit reipublicae? qui ob Caesarum desidium mulctabitur imperium? quas tenebras finget pars aduersa, ubi loquuntur annales, priuilegia, imperialis tabularii plenae fidei instrumenta? Tandem quis animum derelinquendi adfinget imperio in tanta rerum imperialium paupertate, inque rebus ac iuribus in Germaniae meditullio?

*Vbi illa nullo
non tempore
dormit.*

§. XXVIII. Sit uero locus praescriptioni eius generis causarum. Dormiet tamen illa, ubi iura laeduntur minorennium & pupillorum. Atqui sine his nullo tempore est respublica. Ita uero horum bona laeduntur. Quod imperatori, in tantis rerum angustiis constituto fas sit, tributis ordinum succurri. Ordines uero collectas imperii non ex redditibus sui domanii soluere, sed ciues subditosque *subcollectare*, uerbo curiali utor, iuris est notissimi. Et in his ratio habenda pupillorum, minorennium, pauperum, personarum miserabilium generis eiusdem.

*Quid sentien-
dum de prae-
scriptione im-
memoriali?*

§. XXIX. Neque est, quod *praescriptionem* immemorialem, anile illud terriculamentum, recuperatoriis iudiciis opponamus. Vbi non obtinet longissimi temporis praescriptio, ibi multo magis exultat *praescriptio immemorialis*. Hanc enim Romani in rebus tantummodo nauci adhibuerunt, ubi operae pretium non fuerat, *tempus* probare praescriptionibus *longis & longissimis* definitum: uerum ubi satis esse uidebatur, *contrarii memoriam* non extitisse; quamuis obscurae rei aetas non esset unius uel alterius

rius anni. Frustra ergo doctores sunt, qui regalia, domanialia resque maximi momenti alias, quas longissimo tempore praescribi non posse, ipsi iudicant, *praescriptione* tamen amitti opinantur immemoriali. Qui error cum sit communissimus plenius excuti debet, quam praesens nunc fert institutum. Colligemus tamen hic calculos summatim.

§. XXX. Principio uerba legum recitabimus, quae pro adferenda immemoriali praescriptione solent allegari. Potissima earum est *l. hoc iure 3. §. 4. ductus ff. de aqua quotidiana*, ita enim ibi POMPO-
NIVS: *Ductus aquae, cuius origo * memoriam excessit iure constituti loco habetur.* Alteram habet Scaeuola *l. 26. ff. de aqua pluvia arcenda* his uerbis: *Scaeuola respondit solere eos, qui iuri dicunt praesunt, tueri ductus aquae, quibus auctoritatem * uetustas daret, etsi ius non probaretur.* Tertia et quarta huic congruunt *L. 1. si cui aqua §. 23. ff. de aqua pluvia* ubi VLPIANVS: *si lex agri (in aqua pluvia) non inueniatur, * uetustas uicem legis tenet.* Idem fere PAVLVS *l. 2. pr. ff. de aqua pluvia* dicit: *tria sunt per quae locus inferior superiori seruit (de aqua pluvia non minus sermo) lex (constitutio), natura (fitus), uetustas (tempus immemoriale).* Iterum VLPIANVS alio loco *l. 10. pr. ff. si seruitus uindicetur*, ita sentit: *si quis diuturno usu (cuius memoria non extat) & longa quasi possessione ius aquae ducendae nactus sit, non est ei docere de iure.* Addo aliam LABEONIS *l. 2. §. 7. ff. de aqua pluvia*: *plane si fossa iure facta sit, aut * cuius memoria non extat, agi tecum posse aquae pluviae arcendae, ut reficias.* Et PAVLVS

Quid de LL. huius praescriptionis?

prima,

altera,

tertia,

quarta,

quinta,

sexta,

septima,

l. 23. ff. eodem ait: *aggeres iuxta flumina in privato facti in arbitrium aquae pluviae arcendae veniunt, etiamsi trans flumen noceant, ita si memoria eorum extet & si fieri non debuerunt.* Atque hae illae leges sunt, ex quibus *immemorialem* praescriptionem doctores non solum effinxerunt; sed etiam, multo graviore ratione, eandem praetulere longissimi temporis praescriptioni, ut, quae *triginta, quadraginta aut septuaginta*, imo *centum* annis praescribi non possent, illa iura *praescriptionis immemorialis* idolo extinguerentur. Quae opinio quamvis sit *communissima* & omnes fere doctores habeat patronos, nobis tamen & iniquissima videtur & alienissima a rationibus iuris Romani.

Idolum praescriptionis immemorialis ex iurisprudencia evertitur.

Quia a) praescriptio immemorialis obtinet tantum in rebus minoris momenti.

b) absolum esset rem ipsam praescribi posse, non rei servitutem.

§. XXXI. Id scilicet demonstrandum a nobis est, quae iura *praescribi* nequeant *longissimi* temporis praescriptione, illa multo minus praescribi posse praescriptione *immemoriali*. Primo enim leges Romanae *immemoriali* praescriptione notant res longe minoris momenti, utpote aquae pluviae cursum, quam illae sunt, quas afficit *longissimi* temporis praescriptio. Ut adeo fieri non possit ultimam primam esse minorem. Deinde absurdissimum esset, res ipsas pro diuersis earum rationibus praescribi decem, viginti, triginta, quadraginta annis: rerum autem servitutes maius quid uelle, id est, his praescriptionibus maiorem & magis momentosam, *immemorialem*. Quasi facilius esset, rem omnem amittere, quam rei aliquam partem modumque. Contra potius arguendum; ei cui vitam eripere possum, quid.

quidni eripere possim libertatem. Vt adeo egomet cum illis omnino faciam, qui ita sentiunt, seruitutes uel longo uel longissimo tempore praescribi uel, si doceri hi termini nequeant, demum immemoriali.

Praeterea cum rei notitia, quae forte in obscuro loco aut pestis tempore facta est, uno uel altero mense ex hominum memoria possit excidere; hinc manifesta est consecutio, longe absurdissimum fore praescriptione immemoriali uel iura reipublicae delere uel res illas, quae non nisi longissimi temporis praescriptione possunt amitti. Ita enim praescriptionis immemorialis patroni fere omnes *l. si arbiter 28. ff. de probation.* accipiunt, ut praescriptio immemorialis non instrumentorum, sed hominum memoriam requirat superstitum, qui id factum esse uel ipse uidisset uel audiuisset ab aliis. *Ad extremum* memini etiam sententiae fidissimi praeceptoris mei, *b. m. Strykii*, quem Papiniani nomine merito suo cum *Fridericiana* dolet, tum orbis fere litteratus uniuersus. Scilicet ipse agnoscit uir, post fata etiam illustris, praescriptionem immemoriam nimium licenter doctores principibus obtrusisse, quasi *regalia*, arae & foci huic idolo essent dicandi. Ipse tamen substitit in huius atrio ueritatis, quam primis labris hic attigit magis, quam imbibit ac digessit. Haec enim eius uerba sunt in *epistola*, qua praescriptionis immemorialis patronum, cui de partu huius fulminis gratulari debuerat, non immerito notauit: *Sane materia praescriptionis immemorialis, in-*

c) immemoria-
lis praescriptio
potest esse unica
etiam anno
breuior.

d) ab hac ueri-
tate quam pro-
xime abest *b.*
m. Strykii.

corum maxima sit, adeo, ut etiam reges principesque, quod mirandum omnino est, huic annorum curriculo iura eminentiora submiserint, imo in vindicandis illis, quae a subditis inique occupata uel usurpata sunt, * casum exceperint praescriptionis immemorialis. Quod si autem penitus inquiratur, unde descendat hoc iuris unicum, non illico patebit responsio (quam nos dabimus inferius). Non quidem ignotum est, iam tum iure Romano * uetustati hanc tributam esse auctoritatem ab Ulpiano Pauloque, Ictis, ut uicem legis obtineat l. 2. §. ult. & l. 3. ff. de aqua pluui. & aquae ductu, cuius origo memoriam hominis excessit iuris constituti loco haberi a Pomponio l. 3. §. 4. ff. de aqua quotid. At uero haec ad iura priuatorum inter se spectare (adde, talia iura, quae non merentur, ut longi aut longissimi temporis lapsus a praescriptore probetur), contextus ipse docet neque inde aliquid praesidii accedere potest rerum principis possessoribus. Nescio an maioris facere debeam candorem scribentis, an simplicem animum athletae, qui notam in se scriptam bona fide operi suo praemisit. Ad extremum causae huius errationis aperiri possunt, quibus exclusus sit foetus fulminator praescriptionis immemorialis. Absona scilicet & pessime congruens interpretatio cap. super quibusd. 26. X. de verb. signif. quod ita se habet: Cum pedagia tibi (comiti Tholosano) interdixerit legatus (apostolicus), duximus illa esse pedagia interdicta, quae non accipiantur uel imperatorem, uel regum uel concilii Lateran. largitione concessa uel ex antiqua consuetudine, a tempore * cuius memoria non extat, introducta. Inde ergo igna-

e) Cap. 26. X.
de V. S.

pessime intelli-
gitur omnibus
Ictis.

ignauorum interpretum regula iuris: *praescriptione immemoriali regalia praescribi, templa aras, focos, & nihil denique non*, a quocunque illa possessore adlegatur. Verum tamen cum omnes ita sentiant lēti, suam quoque ignorantiam produnt omnes causae, ob quam scriptam esse capitulum constat. Scilicet conuenerat apostolicus legatus cum Raimundo Tholosano comite cc. an. 1210. ne nouis uectigalibus uel subditos oneraret uel peregrinatores. A qua conuentione cum breui post discessisset comes, ab legato papae sacris interdicatur. Querelam inde mouet apud papam; quasi uectigalium ergo *excommunicatus* esset, quae tamen inter fisci iura sint referenda. Respondet papa, non prohiberi comitem a uetustiorum uectigalium perceptione, sed tantum ab exactione illorum, quae intra hominum memoriam, nouo ipse instituto, iter facientibus imposuisset. Docuit me hanc historiam *Guilielmus CATEL en son bistoire de Tolose liur. 2. ad an. 1210. p. 260.* cuius uerba recitatu sunt proluxiora. Patet itaque, non hic de amissione, sed acquisitione regalium sermonem esse; deinde comitem Tholosanum, sui iuris principem, non praescriptione triginta aut quadraginta annorum onerari potuisse, uerum id ei satis fuisse, si non extitisset memoria, quo comes noua uectigalia indixisset; postea rescriptum hoc Papae in personam comitis, a pacto resilientis, conceptum esse adeoque alios necquicquam obligare. Quo certe rerum statu opus non est effugiis aut diuerticulis; *a papae rescriptis principum iura non pendere;*

euangelicos minimum principes eisdem diu nuntium misisse, & quae sunt generis eiusdem, quibus b. m. doctor meus hoc fulmen euitare conatur. Est enim ex supra dictis satis clarum, pontificis animum hic non fuisse, ea quae neque longi neque longissimi temporis praescriptione amitti possunt, extinguere praescriptione immemoriali. Id quod fuerat demonstrandum. Et qui adeo improbus adsertor fuerit papa; Cum tanta rectioris dogmatis religio sit cap. in: electo 33. X. de iureiur. Vt qui inde patrocinium praescriptioni domaniorum repetunt, cum recta ratione insanire uideantur.

*Quibus Ictis
fabula debeat
tur praescrip-
tionis imme-
morialis.*

§. XXXII. Merito itaque praescriptionem immemoriam cerebro & figmentis tribuere possumus Ictorum, qui uel ignauia lapsi sunt, uel malitia studioque partium. *Primum* fieri potuit, *cum*, quod doctores in legum occasiones causasque inquirere nesciant, quarum gratia condita fuit, optimo adeoque interpretationis praesidio destituantur; *tum* quod cursim & quasi per transennam scripta cum legibus ipsis soleant permiscere. *Alterum* uero ut credam, mihi rerum administri suadent. Hi enim cum plerumque etiam spolia principis & reipublicae in diuitiis uel suis numerent uel suorum: principi oculos hoc glaucomate obduxere, finem omnium iurium facere praescriptionis idolum immemorialis. Sed haec omnia exigunt scenam pleniorum. Nobis enim hic illud satis est, nenias canere, quotquot imperialium ciuitatum licentiosas & uiolentas emancipationes a nexu, quo Caesari imperioque addictae sunt, tueri

tueri conantur tegumento praescriptionis immemorialis.

CAP. VII.

FABVLAE ICTORVM,
IMPERIALES CIVITATES GAUDERE
IVRE TERRITORIALI.

§. I.

AMbigui sunt titubantque in hoc argumento Icti & quamvis unus quaestionem neget, alter affirmet eandem: latent tamen utrosque idoneae ad sentiendum & respondendum causae. Quapropter quilibet eam sibi opinionem eligit, quam sibi utilem fore existimat: quod cuique facere omnino licet, quamdiu hoc thema pro iuris habetur problemate, de quo sentiri & disputari possit in partem utramque.

*Argumenti
difficultas inter
Ictos.*

§. II. Nuperrime, *Wilduogelio* praeside, multi magnique nominis Icto, candidatus iuris Fridericus Heilbronnerus argumentum hoc respondit publice *de superioritate territoriali civitatum imperialium*. Verum enim vero alia fere argumenta auctor non habet, quam illa, quibus olim iam usus est *Knipschidius lib. 2. cap. 5.* ut iura territorialia civitatibus adfereret imperialibus. Ut taceam illum prolixum quidem esse in origine *superioritatis territorialis* investiganda & variis doctorum recensendis opinionibus, breuem in adplicatione eiusdem iuris ad imperiales civitates. In neutro capite uel ipsi consentimus uel ulli doctori,

*Opusculum de
eo nouissimum.*

§. III.

Error Ictor.

1) quod confundant in iura territorialia a) archiprincipum,

b) principum,

c) comitum.

§. III. In origine superioritatis territorialis commisceri non debent ordines, de quorum *superioritate* instituitur disputatio. *Archiprincipes* enim eandem acceperunt extinctis Carolingicis imperatoribus an. 912. quod dictum est *cap. 3. §. 6.* & plenius a *Dn. Praefide in dissertat. Germaniae principis sub Cunrado I. cap. 5.* ut frustra sint aliter sentientes. *Principes* uero alii ante non consecuti sunt territorii iura, quam, diuulsis uel extinctis ducatibus, imperator cum imperii consensu eadem illis detulisset. Quam metamorphosin Friderico I. imperante & post tempora Cunradi IV. accidisse Germaniae, scriptum est *cap. 5. §. 7. 8. 9. 11. 12. 23.* De *comitibus* uno id tempore factum esse, dici nequit. Cum enim non reperiatur, comitem ullum, iurisdictioni ducis exemptum, intra limites sui comitatus id Caesari dedisse, ut iura territorialia ab illo exercerentur: inde coniecturam habeo, comitibus quoque, exemptione facta, illico territorii iura accessisse; quamuis neminem lateat, comitibus prouincialibus ciuilem tantum iurisdictionem demandatam fuisse omni imperio territoriali penes archiprincipes uel duces. Inde est, quod generis illius comitibus, quo duces aut principes facti sunt, intuitu potestatis suae in subditos uasallos nil quicquam accessit, quod comites ante non habuerant, quam a Caesare principes essent adpellati. Imo dubito, ut exemplis rem illustrem, comites Holsatiae & Würtenbergi ante sub comitum titulis uel etiam in ipsis comitiis minorem auctoritatem habuisse, quam post in illis nacti sunt
crea-

creati principes. Non enim mihi persuadere possum primum Friderico V. alterum Maximil. I. impetrantibus suffragia tantum curiata habuisse. Inter principem ergo & comitem imperialem tum nihil interfuit, quam nomen. Quapropter domini territoriorum Belgii & in ipsa Germania limitanei comites, markgrauii, operae pretium non habuerunt, nomen otiosum mercari, sed comitis uerbo acquieverunt. Quamuis iidem comites quandoque & *principes* & *duces* nominentur in diplomatibus, nonnunquam etiam *comites principales*, *Gefürstete Grafen*, ut a comitibus landsassis distinguerentur. *Ci- d) ciuitatibus.* *uitatum* uero nulla ius territoriale habuit *ordinarie*. Quoniam exemptis ciuitatibus imperator fuit loco ducis *cap. 6. §. 5. 6. 7. seq.* & in primis §. 17. p. 41. qui omnibus etiam illis iuribus defunctus est, quae ad regalia & territorialia ciuitatis pertinere uidentur. Scilicet imperator eius generis ciuitatum iudicia exercuit, leges tulit, indixit gabellas, census percepit, priuilegiaque & contulit & fustulit omniaque fecit, quae esse solent domini territorialis. Qua in re tantum prouoco ad diplomata ciuitatum imperialis, unde constat, Caesares illis nunc unum regale, iterumque alterum sigillatim concessisse. Vnde omnium clarissime constat, neque ciuitates imperiales, quod Caesarum largitione demum acceperunt, antea habuisse, neque uno eadem tempore accepisse adeoque ante illis iura territorialia tribui non posse, quam complexus omnium regalium doceatur.

II. Ictōr. error.
quod territorii
iura, quae libe-
ris ciuitatibus
competunt et-
iam tribuant
imperialibus.

§. IV. Deinde labuntur in eo Icti Germaniae, quod ciuitates *liberas* confundant cum *imperialibus*. Quamuis enim *primo* generi ciuitatum *denen freyen Reichs Städten* territorii iura danda sint, quod scripsimus *cap. 6. §. 17. 18.* ea tamen dari nequeunt illis, quae tantummodo in classe sunt imperialium. Quis enim territorialia iura tribuet ei, qui alteri annuatim est tributarius, qui legislatorio & iudiciario iure destituitur, rebusque aliis, in quibus ratio uersatur territorialium statuum. Sed omne hoc imperialibus ciuitatibus deesse, non uno loco diximus *cap. 6.*

III. Error
Ictōr. quod sin-
gularia con-
fundant cum
uniuerso.

§. V. Praeterea falluntur Icti, qui ab uno & altero regali inconsiderate arguunt ad complexus omnium. Summatim, quod illa, quae nomine ueniunt *der Landes Herrlichkeit* confundere cum illis soleant, quae complectimur uno uerbo *der Landes Hobeit*, quod *cap. 6. §. 18. p. 42.* explicauimus. Sit enim ciuitati, Caesare largitore, datum esse ius monetandi, ius magistratum, iudiciarium & pauca alia: non ea propter imperator excidit iuribus in istam ciuitatem aliis. Cum a particulari ad uniuersale filum nullum sit consecutionis. Quamuis igitur in ecclesiastico iure autonomiam habeant ciuitates omnes imperiales, quae sacris addictae sunt euangelicis, quod fidei formula Caesaris non ferat, hac sparta defungi *principem secularem*, ut adeo *Artic. V. thes. 16. §. 48. 49. Instr. Pac* non minus ad easdem, quam ipsos imperii principes uideatur pertinere: nulum tamen inde ad iura territorialia est argumentum.

Cum

Cum praeter iura consistorii nil ciuitatibus ibi datum esse uideatur.

§. VI. Porro urget *KNIPSCHILDIVS lib. 2. cap. 4. IV. Error*
n. 10. neque sine errore, ius tamen statuum non otio- *Istos quod iu-*
sum esse, sed iure amictum esse territoriali Thom. MI- *ra in medieta-*
CHAEL de iurisd. concl. 44. Verum ius status nihil con- *tis confundunt*
fert aut detrahit iuribus territorii, quorsum confer- *cum iure terri-*
toriali.
 ea, quae scripsimus *cap. 6. §. 16. 17. p. 41.* Nam illae non
 minus ciuitates, quae Caesari annua soluunt tributa,
 quae magistratuum, statutorum aliisque iuribus fue-
 re destitutae, imo, quae prorsus fuere prouinciales
cap. 4. toto, nihilominus *suffragia* in comitiis tulisse
 constat: ut adeo primo iuri cum altero nihil pror-
 fus sit commune. Quare nec hodie inconcinnum
 est, comitem aut episcopum *prouincialem* esse siue
landsassium & eundem tamen *suffragii* iure gaudere
 in comitiis. Notae sunt controuersiae de comita-
 tibus Waldeccensi, Mansfeldensi aliisque. Quarum
 causarum patroni utinam magis uersati fuissent in
 rebus mediæ æui & minorem in legibus Latii in-
 dustriam habuissent.

§. VII. Ad extremum prouocat *KNIPSCHIL-* *V. Error Istos.*
DIVS cap. 5. n. 10. aduersarios, ut nomen imperialem *quod facta mi-*
 ciuitatem, quae iure territoriali sit destituta. Imo *scient cum iu-*
 addit: si neque imperator, neque imperium ius exer- *re.*
cent territoriale in ciuitates imperiales, necessum est,
 ipsas eodem gaudere. Verum, quod ad *primum* at-
 tinet, catalogus illarum ciuitatum huc pertinet, ubi
 Caesar hodieque *annua tributa* uel ipse percipit uel
 assignat eadem aliis; ubi uerbum auditur imperia-

lis sculteti des Reichs-Schulzen; ubi ex codice privilegiorum civitatis constat, Caesares ei quaedam iura dedisse einige Herrlichkeiten, non omnia & singula in uno complexu die Landes-Hoheit. Summatim, quae civitas complexum eius generis iurium docere nescit, illa sibi frustra adrogat iura territorialia. Ad alterum uero referenda sunt, quae cap. 6. §. 24. 25. & sequentibus scripsi, usurpare plura civitates, siue conniunte siue ignorante imperio, sed recuperandi iura propterea necquicquam amissa esse.

VI. Error

Istor, quo nimii sunt in enumeratione iurium, civitatibus competentium imperialibus,

§. VIII. Fidentior rere Knipschildio est novissimus dissertator, qui omnibus civitatibus imperii immediatis singula tribuit regalia figillatim, neque post monetandi & postarum iura ipsi occurrit aliquid, quod re ipsa illae non habeant. Verum enimvero iusto largius esse hoc adsertum, illae civitates comprobabunt, *primo* quae hodieque desiderant *iurisdictionem*, quam intra moenia etiam sua Caesaris esse agnoscunt, sculteto eius dem Reichs-Schulzen demandatam; *deinde* quae *iure belli* carent, quod Caesar eas armatae alicuius principis subiecerit aduocatae, die einem Reichs-Vogt unterworfen seyn, cum, me auctore, inter munera eines Reichs-Schulzen und Reichs-Vogts plurimum intersit, quamvis utraque etiam sparta pendeat quandoque ab arbitratu principis unius; *post*, quae Caesari tributa soluunt annuatim; *tum*, quae peregrinos in publicis viis conductores habent; *praeterea* uectigalia & portoria in sua ditione soluunt peregrinis; *porro* peregrinos iudices habent

bent in causis maioris momenti denen Traisch-Säl-
len. Quae singula exemplis comprobare possem,
nisi mei instituti rationes ire iuberent per epitomas
neque e re sit, ciuitates imperiales officii sui admo-
nere sigillatim.

§. IX. Quamuis autem ex haftenus allegatis *Sunt quaedam*
rationibus clare constet, ciuitates imperii *territoria-*
lia iura non solum ferre; esse tamen quasdam ciui-
structae supe-
rrioritate terri-
tates, quibus praecipuo iure *superioritas territoria-*
toriali.
Quod docetur
exemplis.
lis debeatur, uel exemplo docere possum, dulcissi-
mae iterum patriae meae, Argentorati. Hanc enim
ciuitatem nullo non genere *superioritatis* territoria-
lis gauisam esse, plura comprobant argumenta. *Prin-*
cipio Argentoratum ante etiam, quam Germanico
imperio se addixisset, habuit autonomiam, quod
ostensum est *cap. 5. §. 32. 33. 34. seq.* Adeoque superio-
ritatem non accepit ab imperatore imperioque, sed
reseruauit sibi illam, neque, nisi hac salua & integra,
fidem suam imperio addixit, ut uidimus *cap. 6. §. 22.*
Accedit, quod illa *praesumptionem* superioritatis ter-
ritorialis mereatur, cum *libertatem* habeat *reserua-*
tiuam, id est reseruando constitutam *cap. 6. §. 26.* Ne-
que aliquid ultra petiit obtinuitque ab Argentora-
tensibus imperator, quam armorum societatem in
expeditione Romana *cap. 6. §. 11. 12.* quo tamen seruitii
genere supremi etiam in Germania ordinis principes
electores tenentur, ut manifestum sit, illud territo-
riali superioritati necquicquam obesse uel aduersari.
Vnde intelligo, quare aliter fidem suam Caesari reno-
uare noluerit, quam hac formula, *salua urbi libertate*
cap. 6. §. 13.

*Argentora-
zensium pri-
vilegium de
non praestando
homagio impe-
ratori.*

§. X. Illud uero prorsus singulare, quod in mores iuerit apud Argentoratenses, ne imperatori fidei aliquam formulam *iurarent*, aliis imperii ciuitatibus solennissimam. Ita enim habetur in *regeſtis Argentoratensib. tit. Keinem Kayser ſwörn.* Verba ipsa sunt haec: zu dem ersten ist die Statt Straßburg also frey, daß man in keinen geschriſſten findet, daß von den zeiten Kayser Otten dritten, an. 1001. die Statt Straßburg dheimem Kayser oder Kunig ie geschwohren hatt. Sondern ist Sie eins solchen durch ihrer Fromkeit, Trüwe und Glouben, damit sie sich by und an dem heiligen Reich alzeit ehrlich, löblich, wol und gehorsamlich gehalten hatt, biß har gnediglich erlassen worden. Für alle andere Stätte deß Reichs, welche alle solche pflicht gethan haben und thun müssen. Als man diß auch schin hatt und schrifflich erfahrung. Eius immunitatis a iureiurando tantopere etiam studiosi fuerunt, ut, post Smalcaldienſe foedus, Carolo V. iterum conciliati, admodum difficiles essent, fidem ei instaurare iureiurando. Qui tamen casus singulares causas habuit, scilicet, ut animum hostilem eierarent ciues, quem ostenderant communis aduersus Carolum foederis focii. Ut adeo inde ad *homagia* ordinum imperii consueta alia, quae nouo cuique Caesari praestanda sunt, nullum filum consecutionis. Quo fine etiam formula accessit, qua contestati sunt Argentoratenses, quod tum factum sit, id praeiudicio non esse aut tollere posse eorundem a iureiurando immunitatem. Accipe formu-

formulam an. 1547. scriptam, quae haec est: Nach dem in recht wol und heilsamlich zuglossen, das der jenig so sich beschwerlichs Ingangs befaren oder besorgen muß, daß ihm sein Handlung khünfftiger Zeit zu Nachtheil oder Abbruch seiner habenden Freyheiten und Herkommen gelangen mög, sich seines Gemüts und Meinung durch ein öffentliche protestation, wie sich gebürt, erkleren oder erleutern, und also seine Rechte, Freyheit und Gebrauch im in alle Weg nottürfftiglich vorbehalten mög. Hierauff protestiren und bezeugen sie die Edlen Bestrengen, Ehrnvesten, Fürsichtigen, Ersamen und Weisen Herren Meister und Rat der Stadt Straßburg, daß sie durch ietzgethanen gegenwürtigen iren Actum oder Handlung, irem unverdencklichen Herkommen, libertet und Freyheiten, daß sie zuvor nie keinem Römischen Keisern geschworen, damit keines Wegs einigen Abbruch oder Schmelerung gethan, noch sich dardurch andern nochkommenden Römischen Keisern, gleichermassen zu juriren in einigen Weg obligirt oder bindtlich gemacht; sonder allein jetz regierender Keiserl. Majest. unserm Allergnedigsten Herrn, vermög abgeredter und uffgerichter capitulation gehorsamlich Huldigung gethan haben wollen. wie auch der hochwürdig Fürst und Herr, Herr Anthoni Perrenot von Granuelle, Bischoff zu Arras, der Keiserl. Majest. Oberster Rath, in der gehapten Unterhandlung zu Nördlingen, eines Ersamen Raths G. santen mehrmals gnedige Vertröstung gthan, daß gegenwertige Huldigung einem Ersamen Raht und gemei-

meiner Stadt, in fünffstigen Zeiten an dem alten Herkommen und liberteten, mit nichten præjudiciren oder verlezlich sein sollte noch würde. Solchs alles und jedes protestiren, bedingen und bezeugen sich bemelte Herren Meister und Racht, in höchster und bester Form, wie solichs von rechts oder gewonheit wegen, zum bestendigsten geschehen soll kan oder mag, vor euch Herren Notari und gegenwertigen Bezeugen. Requiriren und erfordern auch euch Herrn Notari, inen ampts halben diser Handlung eins oder mehr offen Instrument, in gewonlicher Form aufzurichten und mitzutheilen, sich haben im fall der Nothdurfft deren zugebrauchen; mit dem fernern Anhang, daß sie diesen Vorbehalt oder Bedingung, weder höchstgedachter Kaiserl. Majest. oder auch obangeregtem Nördlingischem Tractat oder Versünung keines wegs zu wider, Verkleinerung oder Abbruch gethan, sonder allein us obgehörten Ursachen fürgewendet haben wollen, davon abermals zierlich protestirend &c. Quam Caesaris mandataris, SELDIVS ille, rerum iuriumque Germanicorum callentissimus uir, tantum abest ut improbauerit, ut potius suo eandem adprobauerit calculo. Cum enim Argentoratenses iura haec sua eidem his uere rationibus alibi exposuissent. Daß Schwerens halb zeigt man ihm ane, im iahr 1552. daß ein Statt Straßburg von unverdächtlichen iahren also herkommen, daß Sie nie keinem Römischen Kayser oder Kunig geschworen. Es hetten auch Ihr Maiestät Vorfahren, Kayser Friderich und Kayser Maximilian sy by solchem herkommen bleib

bleiben lassen. So war der Rath und die drenzehner der tröstlichen hoffnung, Ihr Majest. wurde es des Schwerens halben auch by dem alten herkommen lassen. Es wäre wol nit ohne, es hätte der Rath nach vorhergegangener Ansuchung, vormog der abgeredten capitulation, der Kayserl. Majest. commissarien geschwohren und iuramentum fidelitatis gethan: aber sich dazumahl protestiret und bezeuget, daß er solches alles Ihr Majest. in krafft der capitulation gethan. Und dardurch kein umgang wider der Stadt herkommen gemacht haben wolt. Wie dann auch in der handlung dozumahl Herr von Arras, selber denen Gesandten sagt: diß wer ein personal werck, gieng allein iezige Kayserl. Majest. person an (*iuramentum esse de reconciliatone gratiae Caesaris facta post dissidia, sacrorum causa, excitata*) und sollte derhalben in fünfftigen der Stadt nicht praeiudiciren. Reposuit Seldius, legatus Caesaris: So viel das schwören der gemin beträffe, hätt Ihr Majest. das herkommen der Stadt nicht gewußt, sondern vermeint, es wäre der Gebrauch da, wie in andern Stätten. Und zwifelt er der Vice-Canzler (Seldius) nicht, wo Ihr Majest. es bericht gewesen, En wird es nicht begehret haben. Er wolt es aber Ihr Majest. anzeigen. Versehe sich gänglich Ihr Majest. wäre es by dem alten herkommen bleiben lassen. *Is autem causae successus fuit, ut Caesar accepta excusatione, a iurisiurandi iussione desisteret, & ciuitas in contradictorio, quod dicitur, uictoriam reportaret.*

*A negatione
homagii num
filum consecu-
tionis sit ad iu-
ra territoria-
lia?*

§. XII. Quamuis uero nescii non simus iuri territoriali neque homagia aduersari neque iuramenta fidelitatis; *deinde* etiam uinculum subiectionis, quod nuda promissione absoluitur, infirmius non sit eo, quod uestitur iuramento; *porro* fieri posset, ut landfaffio aut subdito ordinis alius solennitas iurisiurandi remitteretur, cuius tamen nexus eapropter ceteris neque laxior sit neque liberior; *post* tantus iuramentorum in Germania sit abusus, ut in uotis sit ciuium christianorum fides subditorum iniurata *Dn. Praeses in iure feudali iuxta mores medii aevi sect. 1. cap. 4. §. 6 p. 70. 71. litt. x. ad extremum* pluribus uasallis formula iurisiurandi sit remissa, quorum tamen eapropter non minora sint officia fidelitatis 2. *F. 76. pr.* Verum enim uero cum tot argumenta alia militent pro libertate & iure territoriali Argentoratensis reipublicae; *Deinde* in tanta iuramentorum ubertate, quibus Germanicum imperium subditos suos & ordinis cuiuscunque proceres tenet, non sine graui fieri poterit causa, Argentoratenses liberos mansisse ab iurisiurandi officio; *tum in reseruatione* illa libertate, *cap. 6. §. 21. 22.* ostensa, fieri potuerit facillime, ut ciuitas inter illas conditiones, in quibus imperium Germanicum subiit, hanc etiam esse uellet, ne homagii iusto liberiori significato suae libertatis sentire posset decrementum aut inde metuere aliquod periculum; *tandem* in medii quoque aevi notitia illud reperiam, quod archiprincipes promiserint imperio fidem, non iurauerint: inter argumenta libertatis & superioritatis territorialis omnino
etiam

etiam hoc esse existimo, quod fides Argentoratensium ab imperatoribus adstringi non potuerit ullius generis formulae iurisiurandi.

§. XIII. In hoc argumento de patriae meae iuribus iniquissimus quondam fuerat iudex, *Ioann. BRUNINGH, in dissertat. de homagio thes. 351. seq. quae etiam inter Basileenses habetur vol. 5.* Scilicet plura sunt, in quibus patriae iuribus obuiam it ille Ictus. *Bruningii Icti iudicium de patriae iuribus iniquissimum in hoc argumento.* Primum est, quare hoc patriae priuilegium, de non praestando homagio in dubium uocat, quod hoc evertat rationem nexus, quo omnes ciuitates imperio tenentur. *Repono*, de imperialibus id tantum uerum esse ciuitatibus, non de liberis quibusque *von freyen Reichs-Städten*, quae post alia praecipui iura etiam id habere possunt, ne obligent se iureiurando. Et, ubi pacta loquuntur, frustra disputatur de rationibus ordinariis. *Deinde* dicit, Argentinam uillam fuisse regalem, quae haud dubie regi fidem iurauerit. *Resp.* Neque primum uerum esse, neque alterum. Non illud, quia loquimur de tempore postcarolin-gico: neque etiam hoc, quia liberrimi etiam nexus ciuitas Caesari indulgere potuit intra moenia sua palatium, absque ullo eiusdem detrimento. *Post*, urget, Caesares uix operae pretium habuisse, iusiurandum instaurare in oppido tantopere a limitibus Germaniae remoto. Verum in eo pulchre se decipit auctor, partim quod Argentorato uicinae urbes Caesari fidem iurauerint perpetuo constanterque; partim quod non ipsis Caesaribus, sed eorundem *commissariis* iurare soleant ciuitates, ut graue non po-

tuerit esse id officium imperatoribus; partim, quod tantae desidiaae incusari non possint Caesares, quasi neglexissent primarias urbes in confiniis; id potius e re esse uidetur imperii, curatiorem habere rationem urbium in extremitatibus sitarum, quo facilius fieri potest, ut illæ officii forte sui obliuiscantur, cuius eo sollicitius debent commoneri. *Praeterea* instat inimicus scriptor, Argentinam tamen Caesari iurauisse post Smalcaldicum foedus *Hortensio lib. 6. Lud. ab AVILA* aliisque eius aevi historicis testibus. Verum in praecedenti §. 12. b. c. dictum iam est, istud exemplum singulare fuisse, quod necquicquam referri possit ad casus ordinarios. Id quod in *contradictorio*, ut dicitur, obtinuisse Argentoratenses, uel ipso Caesareo legato teste, supra p. 67. commemorauimus. Cetera, quae Ictus iste habet, nullius momenti sunt & adeo barbaramente scripta, ut enarratione uix digna esse, uideantur.

CAP. VIII.

NENIAE ICTORVM
DE CIVITATIBVS MIXTIS,
von halben Reichs-Städten.

§. I.

*Mixtas esse
ciuitates alii
negant affir-
mantque alii.*

INter discrimina nexus, quo ciuitates S. R. imperio sunt addictae, ille etiam habetur, quando docti Icti, aliquas ciuitates non uniuersae imperii esse, sed ex parte tantum: ita scilicet, ut in aliquibus imperio

perio absque intermedio pareant domino territo-
rii; in aliis autem huic obsequantur. Es wären ei-
nige Reichs-Städte, welche von dem Reich die Rega-
lia hätten, im übrigen aber sich der Landeshoheit an-
derer Reichs-Stände unterworfen fänden. Ne-
gant hoc aliqui Icti, utpote *Andreas Knichen; Lu-*
dou. CARMPIVS; Hieronymus LAMPIVS; quos etiam
PAVRMEISTER laudat lib. 2. cap. ult. n. 17. 31. Verum
pro hoc discrimine acriter pugnant alii, quorum lo-
culos excussit *Philip. KNIPSCHILDIVS* lib. 1. c. 3. n. 8.

sqq. Tempori & chartae parcendum esse puto, quin
utriusque partis recenseam argumenta. Nil enim
quicquam eis inest, quod solidum queas adpellare.

*Sed neutra
pars ex ratio-
nibus idoneis.*

§. II. Mihi ergo quae sententia in hac scena sit,
breuiter explico. Ciuitates diuersimode *mixtae* au-
diunt. Nos singulorum significatum rationes
habebimus sigillatim. Principio illas dicunt *mixtas*,
quae quidem dominio territoriali alius exemptae
sunt; sed tamen a Caesare imperioque nondum
obtinuere ius suffragiorum in comitiis. In quo nu-
mero Hamburgum habent, quam ciuitatem neque
matriculae inscriptam esse, putant, neque iure uti
suffragii in comitiis, *PAVRMEISTER* lib. 2. de iurisd. cap.
ult. n. 30. *KNIPSCHILD* lib. 1. cap. 3. n. 37. Verum enim-
vero, uti egomet non audeo, mentem declarare
in hypothesi; ita de hoc genere ciuitatum dicendum
est aliquid summam. Scilicet olim omnes ciuita-
tes etiam *mediatas & prouinciales* suffragium in co-
mitiis habuisse, explicui cap. 4. §. 6. fieri itaque non

*Opinio singu-
laris de diuer-
so mixtarum
significatu.
Prima illa-
rum, quae iu-
re destituun-
tur comitiali.*

*Quia post na-
ctae sunt liber-
tatem quam
mediatae ciui-
tates ad impe-
rii comitiis
coepere abesse.*

potuisse, aliquis existimet, ut ciuitas, a superioritate alterius libera, *coimperio*, quod in comitiis se exerit, destitueretur. Sed pariter indicatum est *cap. 5.* ut comites & nobiles animum deposuerint, accedendi comitia; ita etiam horum exempla municipales ciuitates imitatas fuisse & incepisse a comitiis abesse. Ciuitas ergo post haec tempora quae a principe territoriali manu est missa, libertatem quidem accipit necquicquam uero in comitiis coimperium. Ex quo scilicet in mores iuerat, ad imperii conuentus tantum ordines admittere, in classe & matricula comitiali nominatim recitatos. Ciuitas itaque, hoc modo manumissa, libera erit, *eine freye Stadt des Reichs oder eine nicht mit regierende Reichs-Stadt* *cap. 6. §. 16.* Quamuis enim illa merito exigere queat ad comitia accessum: Illud tamen non ipso iure fit, sed rite, ordine & decreto interueniente Caesaris imperiique. Ad eandem plane rationem, qua nobilis immediatus, ad comitis dignitatem euectus, ditione etiam eius in S. R. I. comitatum uersa, facilem & expeditam uiam habet ad locum inter coimperantes in comitiis obtinendum. Caesaris tamen praecedente intercessu. Ceterum illud etiam quaeri solet, num ciuitas eius sortis *imperio teneatur ad collectas imperiales?* Non requiro hic singulares collectas, quae Caesaris sunt in ciuitatibus imperialibus, quae additam non habent libertatem, a quibus omnino absoluuntur illae, quae non Caesari *immediatatem* debent, sed suo cum principe territoriali pacto & contractui *cap. 6. §. 9.* uerum quaestio institu-

*Num ciuitas
libera sine co-
imperio etiam
teneatur ad or-
dinarias impe-
rii uniuersi
collectas?*

stituitur de tributis, quae omnibus imperii ordinibus sunt communia von gemeinen Reichsanlagen oder den so genandten Römerzügen. Atque hoc ultimum est, quod Hamburgenses Caesari quondam disputarunt, ex ea ratione, quoniam Holsatiae dux illorum etiam causa tributa praestaret imperio, ut adeo ciuitas ipsa hoc onere imperio non teneretur. Habetur haec disputatio cum apud Ictos camerae imperialis; tum in actis Hamburgensium publicis, quae per summam exhibet *DANKWERTHVS in Holsatiae descript. cap. 12.* Plerorumque iudicio tum pessime sibi consuluerunt Hamburgenses, in eo, quod tributa imperio praestanda, transferri uoluissent in Holsatiae dominos. Notum enim est, Holsatiae tum aduocatos hoc usos fuisse dilemmate: *Hamburgum aut ciuitas imperii est aut ducis Holsatiae; primum non est uerum, tributa enim non soluit imperio, quod omnibus ordinibus est solenne; ergo alterum est dandum & Holsatiae ducibus concedendum ius subcollectandi Hamburgenses.* Verum esse potuit, ut Hamburgensis ciuitas inter alia genera libertatis, hoc quoque mercaretur a ducibus Holsatiae, ut illi pristina imperio tributa praestarent, quae praestitissent antea, ut adeo imperio nil decederet in summa, quam ante ab Holsatis acceperant. Ipsa uero ciuitas permaneret libera, weil selbige von Holstein bey dem Reich übertragen würde. Quod pactum si uerum esset, in imperii postulata H. ex consilii magis, quam iuris rationibus putauerim concessisse. Verum id facti est, adeoque probari debet a parte, illud allegante.

Alias

Alias enim regula iuris etiam hic ualet, *quod res trans-
eat cum onere, ad quemcunque uadat l. 23. si is, cui opus ff.
de noui operis nuntiat.*

Secundo *mi-
xtae audiunt
quae ex parte
domino parent
territorii*

§. III. Deinde *mixtas* adpellant eius praecipue generis ciuitates, quae siue in comitiis locum habeant, si minus, *in plurimis tamen casibus pendeant a domino territorii*, ut adeo partim imperiales sint, partim etiam prouinciales sicque ex utraque parte *mixtae*. Fieri autem id potest multifariam, & cuique classi peculiare sunt rationes, ut adeo sibi non constent Icti, qui eas inuicem confundunt commiscentque. In horum numero est *KNIPSCHIL-DIUS lib. 1. c. 3.* cum eoque tantum non omnes Icti alii.

*uel alio praeter
ciuitatem in-
tuitu.*

§. IV. Principio fieri potest, ut *ciuitas non sui* causa, sed regionis ergo aliunde quaesitae dominum agnoscat territorii. Vt enim municipium fere nullum extra muros aliquid habet ditionis: ita neque plus dandum ciuitatibus imperialibus. Quamuis enim pleraeque earum postea latifundiorum dominae factae sint, non tamen plus illae iuris acceperunt in istis, quam pristinis fuit possessoribus. Adeoque dubitare nemo potest, quod ciuitas sui causa imperialis & libera, intuitu tamen regionum postea acquistarum in clientela sit principum aut ordinum aliorum. Verum enim uero tantum abest, ut eius fortis ciuitas inde uel in *libertate* uel in *immedietate* aliquid patiatur detrimenti: quantum abest, de
re-

regis maiestate aliquid decedere, si ipse extra regnum, possessiones habeat, alii principi clientelares. Vt adeo frustra prolixius sit in hoc argumento *Knipschildius lib. 1. c. 3. n. 22. 26.*

§. V. Si uero *ciuitas sui* ergo alium post imperatorem dominum in aliquibus causis agnoscit: iterum res haec inuicem meretur discerni. Quando enim ipse imperator suo nomine praeficit ciuitati imperiali principem, ut non propria, uerum Caesaris & imperii auctoritate sparta hac ille defungeretur: illa ciuitas libera esse desinit, necququam uero desinit esse imperialis. Quorsum exempla illarum urbium pertinent, quae *scultetos* uel *aduocatos* habent imperiales, *woder Kayser noch seine Reichs-Bögte noch Reichs-Schulzen hat.* Exultat itaque huius fortis ciuitas e classe urbium imperii mixtarum.

uel intuitu ipsius ciuitatis, In qua b) alius uices gerit imperatoris & imperii

§. VI. Alia iterum ratio est earum, quae cum antea liberae essent, ex consilii tamen rationibus est factum, ut se in tutelam alterius committerent atque tutori suo uel *iurisdictionem* uel *ius armandiae*, *aperturae*, uel aliud quid deferrent. Neque uero huius etiam generis urbem egomet expungerem e catalogo imperialium. Partim quod ciuitatis & in *libertate* & in *immedietate* limites paulo mutati & adstrictiores redditi sint, ipsa uero *libertas* & *immedietas*, haudquaquam sit deleta: partim etiam, quod illi, qui urbi aliquid de utroque disputat, onus semper probandi incumbat, ut fieri non possit utriusque extingui esse rationes.

Vel c) sua eadem praest auctoritate idque uel urbi debet,

uel d) sibi met
reſeruariue.

§. VII. Tandem aliud iudicium illae ciuitates uolunt, quae ex parte tantum manumiffae ſunt a domino territorii. Vti enim unum priuilegium non ſecum trahit alterum: ita ſingularium priuilegio- rum conſecutio nomen non meretur *imperialis ciui- tatis*. Primo enim eius generis ciuitas in tantum prouincialis manet, in quantum docere nescit liber- tatem. Sit *deinde* paſſum eſſe dominum territorii, ut ciuitas *prouincialis* locum occuparet in comitiis; hoc tantum abeſt, ut territorii iuribus damnum de- derit, quantum abeſt, omnes principes & comites, qui in comitiis ſuffragia habent, territoria poſſidere immediata *cap. 4. §. 6.* Hoc igitur genus ciuitatum iure meritoque inter prouinciales referunt *Knichen*, *Paurmeiſter* alique, ut fruſtra ſint, quae ex aduerſo contendit *Knipſchildius*. Quod ſi enim aliquis eas im- periales dixerit, id admodum peruerſe fieret. Ne- que alia ratione, quam illa, qua hodie omnes ab imperatore adpellati comites audiant *Reichsgrafen*, quamuis comitatum ergo ſintque maneatque *landsaffii*.

Superflua igi-
tur adpellatio
mixtarum.

§. VIII. Atque hae cauſae fatiſ eſſe po- ſunt ad oſtendendum, fabulas agere Ictos, quot- quot in ſyſtematibus ſuis nenias nobis canunt de ciuitatibus mixtis. Nam *primi* generis ciuitates controuerſia haec prorſus non tangit. *Alterius* & *tertii* ordinis ſtatum *libertatis* mutant, non *immedie- tatis*, ut adeo nihilominus ſint audiantque im- periales §. 3. 4. 5. 6. *Vltimae* claiſſis autem ciuita- tes municipia ſunt, necquicquam uero propter ali-

aliaque priuilegia *imperiales* dici merentur §. 7. Et hoc est quod haëtenus dedimus comprobatum.

CAP. IX.

FABVLAE ICTORVM
DE CIVITATIBVS HANSEATICIS
Von Städten in dem Hansebund.

§. I.

IN numero mixtarum, quas modo reiecimus, ci-^{Hanseaticae}uitates inprimis *Hanseaticas* habent cum *KNIP-*^{an in numero}
SCHILDIUS lib. 1. cap. 4. n. 1. tum alii fere omnes cum ^{sint mixtarum}
illo Icti. Quibus etiam accedit *WERDENHAGEN*,
qui ex instituto grande uolumen scripsit de *rebus pu-*
blicis Hanseaticis. Amplissimas iste liber descriptio-
nes urbium eius nominis habet; sed hanseatici
foederis solidas rationes nec quicquam adsequitur
attingitque.

§. II. *Hanseatica* uero illa ciuitas dicitur, quae ^{Definitio ciui-}
magni foederis est socia, maritimorum commerciorum er-^{tatis Hansea-}
go cum plerisque Europae regibus & rebus publicis instituti-^{ticae.}
Nam *Hanse* uetustioribus Anglis *societas* fuit, quod
teste scimus *Skinnero in etymolog. parte 1. & 3. s. h. u.* ^{hanse est socie-}
Neque mirum, Anglicam linguam rei nomen de-^{tas.}
disse. Habet illa uetustiores Saxonici sermonis re-
liquias. Atqui ciuitates Saxoniae inferioris foe-
deri Hanseatico initia dedisse, disci potest ex *Cran-*
zio, quamuis res ipsa quoque loquatur, cum huic
inprimis Germaniae plagae urbes sint, celebres ne-
gotiis maritimis. Verum itaque *Hanse-Stadt*, ur-

maxime mer-
catorum unde
Hanseatica
ciuitas foede-
rati commer-
cii.

bem significat foederatam aut foederis sociam. Inde formula ad *hansam* idest societatem admissus, quam adfert *FRESNELVS* sub h. u. 699. Quod etymon adeo planum & apertum esse mihi videtur, ut opus non esse existimen infelicioris mineruae partu alio. Post autem factum est, ut *Hanse* praecipuo ac solenniori significato pro mercatorum societate acciperetur. Quapropter supremus mercatorum praefectus Ratisponensium audit *der Hans-Grav*. Quod diploma ostendit *FRIDERICO II.* largitore *Ratisponensibus* concessum an. 1230. *ciues potestatem habebunt eligendi* * *HANSGRAVIVM*, qui disponat & ordinet extra ciuitatem & non intra eam tantum, quae respiciunt negotia nundinarum. Inde etiam *hansa* pensitatio pro mercibus exsolui solita. Ita enim charta apud *FRESNEVM* p. 699. gloss. an. 1127. *quisquis ad terram imperatoris pro negotiatione sua perrexerit, a nemine eorum hansam soluere cogatur.*

Causa & finis
huius societa-
tis.

§. III. Scilicet Germaniae inferioris ciuitates in commerciis maritimis uaria senserunt ab exteris regibus impedimenta & damna. Cumque ciuitates singulae sibi consulere nescirent sigillatim: maxima earum pars uniuersim coiuit inique foedus inuicem mutuae defensionis, in oris extra Germaniam. Fit codex, in quo nomina scriberentur earum ciuitatum, quae foederi accessissent. Instituitur aerarium, unde rerum administralerentur, quorum opera cum exteris regibus & rebus publicis ageretur. Mittuntur itaque a societate siue *Hansa* Teutonicorum mercatorum legati ad omnes Europae reges,

ges, res publicas & principes, qui pro commerciis maritimis colendis augendisque contractus offerrent, nomine omnium Hanseaticarum ciuitatum in eundos. Argumenta eorum fuerant, ut ciuitatum Hanseaticarum terra marique singularis esset securitas, a praedonibus bellisque libera; ut uectigalium certa & stabilis ratio, quae augeri non possent una parte inuita; ut albinagii iura cessarent aduersus Hanseae huius mercatores & quae sunt generis eiusdem. Quorum pactorum tabulas cum *Hispanis, Anglis, Gallis, Belgis, Suecis, Danis, Russis, Persis*, aliisque initorum, inuenire licet apud *Ioan. MARQVARDVM parte 2. de iure mercatorum* tota ad an. 1648. Post illa enim tempora Hanseaticae urbes multoties pristina pacta uel renouarunt uel inierunt noua, praesertim in solennioribus pacificationibus Europae. Ita sermone habeo domini *Praesidis*, in Risuicensibus tabulis aliquod genus uectigalis remissum fuisse a Gallis ordinibus foederati Belgii. Aegre autem id tulisse Hanseaticum legatum, Gallisque pacta ostendisse, quibus partium haec studia aduersa essent, si ante Hanseaticas ciuitates aliis populis in Gallia aliquid daretur praecipui; deinde etiam indicasse damna, quae inde ipsi Galli sensuri sint. Ita enim Hanseaticas naues dispelli de Gallia. Cum maiori longe compendio uina Gallica Hanseatici mercatores redempturi sint ab Amstelodamensibus, a magni momenti onere liberis (weil sie das Saßgeld nicht bezahlen durfften): quam praestito hoc tributo in Galliam ea causa mittere nauigia. Quo etiam factum est, ut Galli secreto atque

que arbitro remoto cum Hanseaticis legatis pacifcerentur.

Facies Hanseatici foederis hodierna.

§. IV. Ceterum facies *Hanseatici foederis*, quam hodie prae se fert, illa est, quae sequitur. Sociae huius foederis urbes, quarum numerus olim centesimo paulo fuit minor, hodie nonnisi *tres* sunt, 1) *Hamburgum*, 2) *Brema*, 3) *Lubeca*. Aliae enim foedere hoc exclusae sunt delicto; aliae uel sublatis uel deminutis commerciis illud deseruere; plures a principibus suis interdictae sunt, quin foedus porro colerent; pleraeque superiori seculo, cum an. 1666. fatali illo incendio *aedes Hanseaticae* (*das Hanse Haus*) Londini conflagrassent, posteaque ad illas reparandas sociae ciuitates impensas facere iuberentur, ad declinandum eas, ipsi demum foederi nuntium miserunt, ut post *trigam* ciuitatum alia non superesset. Quamuis audiuerim, aliquas huius neglectus poenitere. Coloniam maxime, quae maiorum intempestiuam parsimoniam hodieque incusat. Quod huic ciuitati neque sui causa neque archiepiscopi sui intuitu uiri rerum gnari auctores esse possunt, ut ea negligant, quae ad praesidia auctoritatis aliquid conferre uideantur. Tres autem ciuitates iura, commoda, leges, ordines, priuilegiaque Hanseatici foederis etiam nunc rite feliciterque tuentur. Ut frustra Icti sint, qui *Hansam* Teutonicam uel sublatam esse perhibent uel temporum aerugine oblitteratam.

Peruersae Ictorum doctrinae

§. V. Iam ad peruersas quorundam Ictorum doctrinas pedem moueo, quas ipsi de foedere Hanseatico fo-

solent fouere. *Primo* hanc ciuitatum societatem siue *hansam* perfidiae & perduellionis inculant, siue *imperiales* illae fuerint siue *municipales*. In primo enim genere *Caesari* imperioque iniuriam fieri opinantur : in altero domino ac *principi territoriali*, si ciuitas, quæ in tutela uel *Caesaris* uel *principis* agat, sibi ipsi consule-re & inire uelit alieni patrocinii leges, ita *Waremund ab EHRENBURG cap. 2. de foed. num. 44.* aliique. Verum licet ipse largiar, foederis iura neque imperiales habere ciuitates, nisi simul liberae sint, neque municipales. Scilicet in rebus, tutelae uel *Caesaris* uel *principis* territorii subiectis. Cum uero *hansa* Teutonica non iura respiciat, quae intra Germaniae uel imperii limites continentur, sed causas maritimas, ubi neque *Caesaris* neque principum territorii ulla auctoritas, neutrius illa dominio quicquam potest detrachere. Vt taceam, *hansae* pacta omnia hos limites habere; ne illa uel in territorio Germanico foederatum obligent uel *Caesaris* imperii aut principis iuribus quicquam detrahant. Quid? quod Sueciae & Daniae reges suis id gratis dederint municipiis, ut hac ratione *hansae* Teutonicae & ipsae accederent, cum in eius numero fuerit ipsa *Holmia*, certissimo argumento, eandem principis iuribus nequicquam obesse.

§. VI. Deinde aduersus *hansam* urbium Germaniae leges imperii adferunt, quibus urbes foederibus interdican-
 tur. Vtpote in *tit. 15. A. B. in capitul. Iosephi artic. 21.* Ita *ARVMAEVVS disc. 5. ad A. B. conclus. 9.* *CARPZOVIVS in L. Reg. c. 6. sect. 10. n. 13.* Verum

a) quod Hanseaticum foedus potius dicenda perduellio.

b) hansa legibus imperii improbetur.

rum leges imperii foedera prohibent in causis ad imperium aut principis territorium pertinentibus, sed illas *hansam* Teutonicam non tangere, dictum est *c. 9. §. 5.* Deinde *Carolus quartum* in *A. B. tit. 15.* Hanseaticum foedus non improbasse, illud certissimo nobis est argumento. Quoniam eiusdem imperatoris auctoritate est factum, ut *Brunsvicum hansa* ciuitatuna delicto exclusa an. 1383. in illam Lubecae solenniter reciperetur. *Brunsvicenses tamen poenitentiam nudis pedibus nudatoque capite cereos e D. Mariae templo in praetorium portare & ibi ingenuculati ueniam precari coacti sunt*, uerbis scribo alius, qui ea ex *CRANZIO lib. 9. Vandal. c. 7.* desumpsi. Cuius rei auctor esse non potuisset *Carolus IV. si hansam* urbium ullatenus improbauisset. Taceo, *urbes hanseaticas* superiori seculo multoties pacificationum tabulis inscriptas & auctoritate Caesaris imperiique pacis focias dictas esse. Quod uidere licet in *Risvicensibus* an. 1697. *artic. 72.* Ut adeo solenni imperii concentu *hansa* Teutonica adprobata sit, tantum abest, ut credamus, ei leges imperii unquam aduersas fuisse.

c) *hansa* ciuitates reddat mixtas.

§. VII. Porro multiplex damnum, quod imperii iuribus *hansa* urbium attulerit etiam ex eo putant intelligi, quod ita factum sit, ut ciuitates, e puris euaserint *mixtae*. Hoc errore ipse *KNIPSCHIEDIVS* labitur *lib. 1. c. 4. n. 1.* tam insignis alioquin Hanseaticarum patronus. Si enim ciuitas, *hansae* adscribenda, imperialis sit, Caesarem in ea foederis iura amittere, si autem sit prouincialis idem damnum pati principem

pem territorii. Fateor, ita principes imperii hodieque philosophari. Quo factum est, ut illi municipia ex albo hanseaticarum pridem expunxerint *cap. 9. §. 4.* imo in Rifuicensi pacificatione *legatus Bremensis* inter Hanseaticos comparere dubitauerit, ne Sueciae regem, eius pacis arbitrum offenderet & lites de *immedietate* in memoriam ei reuocaret. Ex eadem causa Frisiae tum legatus, Auemannus inuido oculo articulum suspexit, quo *Embda* accensita est ciuitatibus hanseaticis. Ego autem neutri aliquid ex *hansa* iure metuendum esse, existimo. Nam §. 5. *b. c.* iam ostendi, quaestionem non esse de rebus iisdem. Iure quippe foederis Hanseatica etiam ciuitas manet destituta in causis, ad *imperium* aut *territorium* pertinentibus, quamuis idem in illis exerceat, quae neutro iure tenentur. Quorsum causas maritimas refer & in locis extraneis mercatus. Sophismate igitur se irretiunt *ignorationis elenchi*, quotquot haec inuicem iura pugnare opinantur. Quod si autem in uado sint & Caesaris & principis iura apud ciuitatem, *hansae* adscriptam: causa non superest, quare uel ullam status diminutionem fingere possimus. Aliud est, si *hanseatica* quandoque ciuitas abusa est *hansae* priuilegiis, ad imperii uel principis iura excutienda aut deminuenda. Tum enim ignorantia administrorum in culpa fuit, qui principi hoc glaucoma de oculis nesciuerunt remouere.

§. VIII. Praeterea peregrinitatem *hansae* ex imperii *RECESS. AVG. an. 1548. §. 48.* arguunt hisque ibidem uerbis *um Bericht einzunehmen, wie es um*

d) *hansae iurium nescii sint ordines imperii.*

L

viel

viel gemeldte See und Ansee Städte gelegen, wer dieselbe seyn, wie sie genannt, wo sie gelegen, ob und wie sie seynd dem Reich oder andern Ständen unterworffen. Imo multo etiam post *Rudolfi II.* imperator an. 1606. a Lubecensibus petiit, qua urbe Hanseaticarum rectrice, ut hanseatici foederis instrumenta & catalogos fociarum urbium Caesari transmitterent, quarum litterarum nos admonet *LI-MNAEVS lib. 7. iur. publ. c. 1. n. 79. Sub & obreptionis* itaque *hansam* ideo arguere & ita improbare solent Icti. Verum nil noui est, quod Germania Germaniam ignoret. Et utinam esset uir, in rebus medii aevi uersatus, qui *errores historicos* in ipsis imperii recessibus ex instituto adnotaret. Carolo enim quarto foederis Hanseatici rationes nec quicquam fuisse ignotas, illud quidem uidimus *cap. 9. §. 6.* Quid? quod ex imperii adlegato *Recessu AVG. an. 1548. §. 47. & 48.* pateat luculentissime; non solum, quod imperii ordines suam in hoc argumento inscitam agnoscant, sed etiam ex errore dicta reuocent cupiantque de uerioribus Hanseaticarum ciuitatibus edoceri. Scilicet indixerant ordines *Hanseaticis ciuitatibus* collectas aduersus Turcica bella uniuersim. Explodere autem non poterant non huius generis indictiones *Hanseaticae*. In quacunque etiam classe constitutae essent hae ciuitates, causas habuere ad improbandum & exhibilandum. *Imperiales* enim urbes in matricula fuerant notatae, quas summas nulla difficultate, sine ulteriori imperio exsoluerunt; *prouincialia* tributa princeps uel dominus exsoluit territorii, cui deinde

Error Rec. I.
quod hanseati-
cae ciuitates
collectari pos-
sint sigilla-
tum.

deinceps ius fuerat *municipia hanseatica subcollectandi*. De ceteris, quae *extra imperium* fuerant sitae, tantum abest, ut imperium aliquid potuerit statuere, ut potius error satis apertus sit, ordines imperii tum ea haeresi obcaecatos fuisse, omnes *hanseaticas ciuitates* fidem imperio addixisse. Ex quo multiplici errore satis constat, nullam *Rec. Aug.* esse in hoc argumento auctoritatem. Taceo quod neque *imperiales* neque *landsassiae* ciuitates opus habuerint, ante uel a Caesare uel a principibus territorii consensum petere, quam *hansae* Teutonicae accessissent. Vt adeo neque *RECESSVS* uerus sit neque ueritas eius obesse queat legitimis rationibus hanseaticarum.

§. IX. Neque illud in hoc argumento aliquem ^{c) nulli sint principes hanseatici.} potest offendere, quod solae *ciuitates hansae* fidem de-derint, *nulli* uero *ordines generis* alius. Vt adeo hunc sibi finem propositum habere videatur *hanseaticum* foedus, quo ciuitates, omni imperio abiecto, se adferrent in plenam libertatem. Verum enim uero quod ab hac societate principes sibi temperauerint, id causas longe alias habet, quam perfidiam ciuitatum. Vt enim moribus cum patriis, tum aliorum regnorum firmissimum est, mercatus & nundinationes longe alienos haberi ab infimi etiam generis nobilitate: ita etiam rem suo ordine indignam esse credere dynastae, comites, principes, ut mercatorum societati siue *foederi hanseatico* adscriberentur. Sortis autem paulo maioris principes ipsi sigillatim agere potuerant cum regibus & rebus publicis extra-

neis, ut his societate aliorum non opus esse uideretur.

f) rationes
Ictur. infir-
mae sunt qui
bus hanſam
urbium tue-
antur.

1) quod defen-
ſio ſit iuris na-
turalis.

2) ſinis quod-
que foedus ex-
cuſet.

3) Foederum
plurima ſunt
exempla.

4) hanſeaticar.
ciuitatum ple-
raeque ſunt im-
periales.

§. X. Ceterum illud largior, infirmis omni-
no rationibus uti cum aliis Ictis *KNIPSCHILDIVM lib.*
1. c. 4. n. 25. in iure defendendo foederis hanſeatici.
Quod fere melior non eſt *ANONYMVS* auctor *der*
vereinigten Deutschen Hanſe-Städte, qui hoc ta-
men argumentum tractauit ex inſtituto. *Principio* di-
cunt, licitam eſſe deſenſionem, etiam per foedera, ſi
quis credat ſe oppreſſum iri *l. 3. ff. de iuſt. & iure* & ibi
doctores. Sed inconcinnum hoc eſt hanſae Teutoni-
cae, quippe quae ſocietas fundamentum habet non
damni uitandi, ſed captandi lucri. Ratio autem legis
naturalis primum innuit, non alterum. *Deinde* putant,
finem bonum excuſare cuiusuis generis foedera. *E-*
uerhard. in topica legali ſub u. ſinis, *MYNSINGER lib. 6. ob-*
ſeru. 2. n. 4. Verum aliud eſt, excuſare rem aliquo
iuris colore; aliud rem habere *legitimam*. Vltimum
fuerat demonſtrandum, non primum. *Poſt* moribus
Germaniae conſtitutum eſſe, putant, ut ciuitates ſibi
proſpiciant foederibus *Ehrenberg cap. 2. de foed. n. 229.*
Veruntamen hoc dicendum eſt in ſtatu reipublicae
tantum extraordinario. Alias enim omne foedus
ſpeciem rebellionis habet, quod initur ſine conſen-
ſu domini territorialis. *Praeterea* pleraſque han-
ſeaticas ciuitates eſſe imperiales perhibent, quibus
foederum iura nequeant diſputari. Sed quid tum
de hanſeaticis municipiis? Imo neque imperialibus
foederis iura danda eſſe, niſi quae & liberae ſimul
ſint diſputauimus *cap. 7.* Vltimum potiffimum re-
fu-

fugium in *praescriptione immemoriali* ponit KNIP-^{5) Omne uiti-}
SCHILDIVS lib. 1. c. 4. n. 7. 8. quo se tueri queant han-^{um hantiae di-}
 seaticae ciuitates aduersus cuiusuis generis dis-^{luere tempus}
 putationes. Tempus enim immemoriale habere
 uim priuilegii *MASCARDVS de probat. conclus. 122. n.*
43. uim concessionis a principe factae *GAILIVS lib. 1.*
obseru. 21. n. 15. in fin. uim regii adensus *COTHMANNVS*
uol. 2. consil. 79. n. 72. tantumque posse tempus imme-
 moriale, quantum imperator *Consil. MARPVRG. uol.*
1. cons. 9. n. 3. acquiri ita regalia *MYNSINGER lib. 1. obs.*
30. etiam principis reseruata & alia iura non praescri-
 ptibilia *MEISCHNER tom. 3. decis. 6. n. 8.* & quae ne-
 niae sunt generis eiusdem. Has uero cum ex ratio-
 nibus & legibus ipsis *cap. 6. §. 29. 30. sqq.* plene plane-
 que confutauerim, non opus esse puto, partium stu-
 dio correptis uel auctoritate obcoecatis doctoribus
 aliquid opponere. Ipse potius largior, nisi firmio-
 res *iuris hanseatici* rationes fuerint, herbam porri-
 gendam esse parti aduersae, ut *hanseaticae*, quae su-
 perfunt urbes, ex albo imperii expungerentur. Ve-
 rum aliam nos uiam ingressi sumus § 5. *b. cap.* ut ha-
 tenus dicta causam non ferire aut tangere uidean-
 tur.

§. XI. Postquam igitur *hansam* siue nundina-^{Num in han-}
 toriam societatem neque imperii iuribus neque ter-^{seaticis urbes}
 ritorii quicquam obesse, satis superque dedimus ^{etiam peregri-}
 commonstratum, quaedam dubitationes restant,
 etiam nunc in hoc argumento breuiter explicandae.
Principio quaeritur, num filum consecutionis sit ab
 hanseatica ad patriam ciuitatem? Quamuis uero ita

omnino esse uideatur, quod *hanſa* ſocietas Germanica ſit, quae reiiciat ſocios peregrinos; quod ipſe imperii *RECESS. AVG. an. 1548. §. 47. 48.* hoc argumento *Rigam, Dorpatum, Regiomontium, Dantiſcum, Elbingam* ad imperii comitia uocauerit indixeritque eis collectas, quod illae urbes in albo haberentur *hanſeaticarum*. Cum uero *Holmia* non minus in hanſeaticarum ueteri matricula extet; deinde clarum ſit, Germanico imperio nil quicquam iuris neque in Liouoniam neque in Poruſſiam ullo unquam tempore fuiſſe, quod plene luculenterque *Dn. PRAESES* olim in *Poruſſia uindicta aduerſus iniqua ordinis Teutonici poſtulata part. 1. §. 7.* probauit confecitque; praeterea ciuitatum *hanſa* nulla Germanici imperii negotia reſpicit, ſed cauſas extra imperium maritimas ut adeo nil obſtet, quo minus peregrinae urbes eidem accedere queant. Fruſtra itaque, meo iudicio, & olim fuere & nunc ſunt Icti; qui eo, quod ciuitatem in *hanſa* Teutonica deprehendunt, eandem Germanici quoque imperii albo uolunt inſcribere. Vti enim Teutonici milites poſt Germanos etiam fuere Itali, Angli, Galli, quamuis ſumma ordinis iſtius fuerit penes Germanos: ita nil obfuit, quo minus *hanſae*, apud Germanos inſtitutae, ciuitates etiam peregrinae adſociarentur. Haecenus de nexu hanſeaticarum cum imperio.

CAP. X.

DE DISPARI CIVITATVM COLLEGIO ET
VTRIVSQUE PRAECEDENTIA.

§. I.

VTi de nexuum discrimine plerique tacent, qui-
bus imperio Germanico parent ciuitates di-
uersimode: ita etiam temporum obliuione factum
est, ut omni earundem ordine neglecto, idem omni-
bus sit locus, honor, dignitas, amplitudo.

*Hodie unum
omnibus ciui-
tatibus est col-
legium.*

§. II. Quondam ut rationes utriusque diuer-
sae fuerant: sic & classes diuersae, diuersa loca,
fedilia, mensae. Vnum enim coetum eumque
honestiorem in imperii comitiis liberae ciuitates ab-
soluerunt: alterum uero hocque inferiorem con-
stituerunt illae, quae fuerant tantum impe-
riales. Die Städte machten auff den Reichstag
Zwen collegia aus: eines die freye Reichs-
Stadt; das andere die bloßen Reichs-Städte.
Docebo hoc discrimen ex idoneis argumentis; &
ostendam rem planam & apertam temporum aeru-
gine tantopere oblitteratam fuisse.

*Quondam
alius locus libe-
ris fuit impe-
rialibus ite-
rum alius.*

§. III. Principio diuersitas collegii inter impe-
rii ciuitates constat ex ipso iure comitiorum. Nam
in utriusque generis ciuitatum conuentu, Eslingae
instituto an. 1486. in prima classe recensetur die
freye Städte; in altera die Reichs-Städte. Acta
COMITIALIA ita se habent: Anno 1486. haben die
Städte Botschafften auff gehaltenem Städte Tag

*Quod proba-
tur, quia a) ci-
uitatibus di-
uersae in sub-
scribendo clas-
ses an. 1486.*

Tag zu Eßlingen den aufgerichteten Abschied folgenden massen unterschrieben.

Erstlich der Freystädte Botschaffter
so auf diesem Tag gewesen

als 1) Straßburg 2) Basel 3) Worms 4) Speier 5) Franckfurth 6) Hagenau 7) Colmar.

Nachgehends der Reichs-Städte Botschaffter.

Als 1) Augsburg 2) Nürnberg 3) Ulm 4) Neutlingen 5) Rothenburg 6) Halle 7) Gemünd 8) Memmingen 9) Heilbronn 10) Dünckelspiel 11) Wümpfen 12) Tauresburg 13) Winsheim 14) Schweinfurth 15) Gerzen 16) Eßlingen. Vbi autem classes diuersae, ibi ordo etiam diuersus honoris dignitatisque.

b) sedes ciuitatibus diuersae.

§. IV. Deinde utriusque etiam ordinis ciuitates diuersis etiam sedibus sunt collocatae. Scamnum *primum* liberae occuparunt; *alterum* imperiales. Huius etiam discriminis testimonia praebent *acta COMMITIORVM WORMATIENSIVM* an. 1495. quae exhibet cum prioribus *LEHMANNVS lib. 4. cap. 5. p. 289.* verbis, quae sequuntur: Auf dem Reichstag zu Worms haben die Städte sich selbst wiederum in Frey- und Reichs-Städte abgesondert. Dann erstlich sind die von 1) Cöln zu oberst auff der Band der Frey-Städte darnach 2) Straßburg, 3) Basel etc. nach alten Herkommen und Ordnung

nung gesehen: und auff der andern Band 1) Regens-
burg 2) Augsburg 3) Nürnberg ic. & quae sequun-
tur deinceps.

§. V. Ne autem aliquis hoc discrimen nullius
tum momenti fuisse existimet, de lite aliquid dicen-
dum, quae inter *Coloniam* & *Aquisgranum* orta est
de loco & scamno honestiori. Aquisgranenses enim
legati causas adduxerunt, ob quas ipsi Colonienfibus
peterent loco anteferri. Quod Aquisgranum *archi-*
solium esset, cui primas deberent omnes aliae ciui-
tates. Reposuerunt Colonienfes, non hic agi de ar-
chisoli honore, uerum de *libertate* quae ciuitatibus
imperii alias det atque alias classes. *Coln* sey nicht
etwa nur eine Reichs-Stadt, sondern eine freye
Reichs-Stadt. Dahero sie von denen von Aachen
zu wissen begehret, wie dann sie sich achteten für ei-
ne freye, oder für eine Reichs-Stadt. Darauff
die von Aachen nicht Antwort gegeben. Ita enim A-
quisgranensibus os obdurarunt, cum ipsi agnosce-
rent *primam* classem *liberis* relinquendam esse ciui-
tatibus, adeo, ut neque *archisoli* honor hoc discrimen
euerteret, nisi & hocce numero esset urbium libera-
rum. Et exinde intelligi potest, quare Aquisgra-
num *liberae* etiam urbis nomen adfectauerit, quod
cap. 6. §. 10. p. 34. diximus, id uero negatum ei sit ab im-
peratore, ipso *KNIPSCHILDIO* teste *lib. 1. c. 2. n. 23.* Quam-
uis autem in hac causa tum uicissent Colonienfes, re-
cruduit tamen eadem lis in foedere Smalcaldico.
Quo excerpta pertinent, deß an. 1541. zu Regens-
M burg

c) liberis ciui-
tatibus prae-
cedendi ordi-
nem concessere
imperiales.

burg gehaltenen Städte-Tages. Als die Gesandten von Aachen abermahls der Session halben zwischen ihren Obern und die Stadt Cöln, in Krafft des jüngst zu Franckfurth gehaltenen Städte Tages an. 1539. um Erkanntruß ansuchet ist die Sache wider bedacht worden. Pro Coloniensi tamen ciuitate tum quoque iudicatum est, ut ei Aquisgranum loco cederet. Idque iure ac merito. Quamuis pristina praecedentiae argumenta tum non adsecuti sint iudicii adfessores. Sententiam integram *DATTIVS* exhibet *lib. 3. cap. 12. num. 65. p. 699.*

d) primum regimento adfessorem dant urbes liberae; alterum imperiales 1500.

§. VI. Praeterea instituto *REGIMENTO* illud admodum singulare est, eo quoque tempore datum fuisse utriusque generis ciuitatibus, ut peculiarem adfessorem *liberae* huic consilio commendarent, itidemque peculiarem tantummodo imperiales. Formula regimenti prima, quam *DATTIVS* *lib. 3. cap. 12. n. 2. p. 603.* promulgauit, ita se habet. Sollen von unsern und des Heil. Reichs wegen si benzehn redlicher Personen aus dem Reich Teutscher nation verordnet werden. Von uns 1. ein praesident; von denen sechs Churfürsten ieder 1. Und aus der gemeldten nation des H. R. zehen. Eine aus der Proving Meisdeburg (habes Magdeburgici antistitis honorem ante Salisburgensem; habes illius principatum, quem tenuit tum in uniuersa Germania post septemuiros electores, tum in circulo Saxoniae inferioris) die 2. aus der Proving Salzburg; die 3. aus der Proving Bessan; die 4. aus der Proving Bremen und Westphalen; die 5. aus den Niederlanden unter oder um die

die Maß; die 6. aus Francken; die 7. aus Bayern; die 8. aus Schwaben; die 9. aus den freyen Städten; die 10. aus den Reichs-Städten genommen und verordnet seyn. Et quamuis in *R. I. AVGVST an. 1500. artic. 5. 6. 7. seq.* formula haec aliam acceperit faciem, perpetuum tamen, si *Sueviae* articulum 7. exceperis, discrimen tenetur, quod assessores regimenti simul in circulo commendare debeant, die Freye und Reichs-Städte. Qui autem factum sit, quod in Suevia sola mentio tantum fiat der Reichs-Städte, illud egomet alia adsequi non possum coniectura, quam Sueviae pagum eo tempore nullas imperii ciuitates *liberas* habuisse.

§. VII. Ad extremum plurimum apud me potest saepe laudatus *DATTIVS*, qui *lib. 3. cap. 12. n. 61. 62.* eandem agnoscit praerogatiuam *liberarum* ciuitatum prae imperialibus. Verba eius sunt: *Hoc etiam iudicat R. I. ciuitates imperii, quae liberas se nominabant, sedibus etiam & scamnis in conuentu ciuitatum imperialium (Städte Tâgen) a ceteris distinctas fuisse.* Quod haud dubie plenius explicare potuisset, si quidem id ei ereuifum fuisset. In quo tamen uiro, rerum certe medii aevi gnarissimo, illud noto, quod utriusque quidem generis ciuitatum ordinem inaequalem agnoscat: attamen in causa huius discriminis accedat *BOECLERO* in *notitia imperii lib. II. cap. 2.* Qui ait: *quid sibi uelit hoc discrimen & in quo praecipue consistat non reperiri potuisse in actis publicis.* Nos uero fundamentum, quod ille hic desiderat, docuimus superius *cap. 6.* Firmat ibi adserta peregregie diploma, quod e *PALATINO* tabula-

e) idem agnos-
cit uir sum-
mae auctori-
tatis.

*Ciuitates,
quae annua
Caesari tri-
buta prae-
stant, esse
imperiales,
non liberar
docetur ex
diplomate
an. 1402.*

rit protulit Ioan. SCHILTERVS Iur. publ. tom. 2. p. 99. Illud enim non solum imperialium urbium matriculam exhibet, Caesaris iussu scriptam: sed etiam sigillatim indicat summam, quae cuique praestanda sit Caesaris aerario, ut falli deinceps in re manifesta non possimus. Dignissimum est monumentum, ut hic loci uerbatim inferamus. **Reichs-Städte** (nequicquam **Frenstädte**) **Steuren** ad fiscum imperatoris pertinentes. Wir Ruprecht von Gottes G. R. Kunig zu allen Tyten merer des Reichs Entbieten den Burgermeistern Räte und Burgern gemeinliche Unser und des H. Reichs Stat zu Esslingen Unser Gnade und alles gut, Lieben getruwen, umb solich gewünlich stüre, so ir Uns und dem Reiche zerlich pflichtig sind zu geben, und fallend ist uff S. Martins tag des H. Bischoffs, Da heissen und empfelhen wir uch ernstlich, daß ir dieselben stüre, die ir Uns von des Reichs wegen uff disen nechsten zukünftigen S. Martins tag verfallen werdent, richtent und gebent, dem Hochgebornen Ludewigen Pfalzgraven by Rynne und Herzogen in Bayern U. L. Bettern und Fürsten, und wann ir das getan habent, so sagen wir uch derselben stüre von demselben zukünftigen S. M. tag von Unser und des Reichs wegen, mit diesem Brieffe quijt und lose. Urkunde dieses Brieffs mit Unsern Königl. Majestät Ingesigel, Geben zu Amberg uff den nechsten Dienstag vor dem H. Pfingsttage in dem iare als man zalte nach Christi Geburt 1402. iare Unsers Reichs in dem andern iare.

Nürnberg 2000. fl. Statstüre
uff Martins Tag. 1402.
Rotenburg uff der Tuber 400.
fl. Rynischer Mart. 1403.
Augsburg 800. Pf. Heller. 1405

Emericus de Moschelin.
Winsperg L. Pf. Heller.
Ulm Gest von Unserm Am-
men-Ampt, und die Stür
uf Marc. assignirt Episcopo
Spir. Rabano.

Nordlingen 200. fl. als von des Schulzen Ampts we- gen by uch zu N. uff Mart.	von dem Amman Ampt.
Nürnberg, Rotenburg und Windsheim, die halbe Zu- den Stüre und den gülden pfennig, die ir uns und die Juden by uch unser Kam- merknecht alle jahr Zerlich pflichtig sint zu geben uff Michaelstag, 1402. unsers Richts in dem 3.	Überlingen 300. Pf. verschrie- ben dem von Homburg.
Dn. R. Episc. Spir. Can- cell.	Memmingen 300. Pf.
Jacobus de Altzey.	Biberach 200. Pf.
similiter de cæteris pluribus civit. -	Ravensburg 180. Pf.
Solotturn, gewöhnliche Zins- se so ir uns und dem Riche pflichtig sint zu geben von Kantverzanen by uch wo- nende, unfallent sint uf S. Mart.	Lindawe 400. Pf. verschrieben Herman von Breitenstein.
Francfurt 1114. Pf. Heller mynder verthalbschillings Heller Franckf. wehrung jährl. Stüre. A. 1407.	Kempten 166. gülden.
Item Augspurg viij. E. Pf. den von Decke verschrieben.	Sautgallen 140. Pf.
Item Constenz vi E. Pf. gebent ike nu ix E. Pf.	Kauffburen 200. Pf.
Nürnberg ii. M. gulden.	Lutirnbe 100. Pf.
Ulme viij. E. P. Item i E. Pf.	Pfullendorff 100. Pf.
	Wangen 100. Pf. gefriet.
	Yseni 60. Pf. gefriet.
	Buchora 50. Pf. gefriet.
	Buchauwe 40. Pf. verschrie- ben dem von Helffenstein.
	Eslingen 800. Pf.
	Kutlingen 400. Pf.
	Notwile 75. Pf. oder da by.
	Wyle 300. Pf.
	Rotenburg 400. gülden.
	Nordelingen 200. gülden von dem Schulzenampte.
	Gemunde 270. Pf.
	Halle 600. Pf.
	Heilbron 600. Pf.
	Wymppfen 200. Pf. (verschrieben Hrn. Eberhar- den von Hirschhore.)
	Windsheim 100. gülden.
	Swynsfurt 100. fl.

Gingen 120. Pf. gefryet ein Zyt.	Selße 30. Pf. Straßburger Pfenninge.
Boppfingen 80. Pf. sint ver- schrieben Rudiger Tuerner.	Hagenaw 300. Pf. Straß- burger.
Dinckelspiel 200. Pf. dem Kempneter verschrieben.	Epenheim 100. Pf.
Wissenburg 100. Pf.	Gletztstat 120. Pf.
Alun 100. Pf.	Colmar 800. fl.
Wynsperg 50. Pf.	Reysersperg
Francfurt 614. Pf. minus 4 fl. hell. daran gent abe 80. fl.	Munster 600. fl.
	Mulhusen 160. fl.

Summatim, a quacunque ciuitate imperator annua tributa accipit, illa *imperialis* audit, non autem *libera*, in curiae medii aevi solennioribus libellis. Contra, quae *liberae* elogium habet, illa Caesari tributaria non est annuatim. Cetera repetenda sunt ex illis, quae scripsimus supra *cap. 6* ex instituto. Atque ex his argumentis manifestum esse potest & discrimen utriusque generis ciuitatum & huius discriminis fundamentum. De primo dubitarunt uiri docti; in altero autem spem abiecerunt.

Hanc utinam tuo, lector, iudicio egomet expleuissem.

Dum typographus ultimam schedam adfert ad emendandum, dn. praesidem uisit antiquitatum suae aetatis princeps scrutator, *Schlegelius*, atque nummum exhibet aquisgranensem, cuius epigraphe; *urbs Aquensis, regni sedes, Caput omnium ciuitatum & prouinciarum Galliae*, an. 1491. Imaginem is refert Mariam cum Iesulo, ad dextrum Carolum M. dextra tenentem basylicam, sinistra globum Imperialem: altera parte aquilam *μνο-κίφαλον* in scuto, pone crucem. Iussu dn. praesidis haec addere uolui cum p. 89. apprime illustrent.

FINIS.

DISSERTATIONIS POTIORIS MOMENTI PARADOXA.

Falsa est *praesumptio* Ictorum, quemque pagum iurisdictioni parere *unius*. Plerique enim in Sueuia plures dominos habent *drey vierherrische Dörfer*. Idque ex causis, *cap. 2. §. 5.* indicatis.

II. Principis *privilegia* strictae saepius interpretationis, quam latae *c. 2. §. 6.*

III. Originem iurisdictionis *territoralis* aliam frustra tradunt Icti, quam tempora extinctis in Germania Carolingis *cap. 3.*

IV. Suffragiorum iura in comitiis neque olim unquam indicium fuere *status immediati*, neque etiam nunc. *cap. 4. §. 3. 4. seq.*

V. Frustra Caesari imperioque *domanium* asseritur in aliis Germaniae prouinciis, quam in Rheno uicina Francia *cap. 5. §. 3.* Non est ergo quod recuperatoria iudicia alii principes extimescant.

VI. Marchia *Brandenburgensis Bohemiaque* id iure praecipui habent, ut regula ibi iuris, certissima sit; *quicquid est in territorio, illud etiam de territorio*. In ceteris Germaniae prouinciis ea multoties fallit, quod in aliis extincti ducatus sint, aliae diuulsae in partes *cap. 5. §. 28. 29.*

VII. Palatium Caesaris neque nota est *immedietatis* in ciuitate neque obest eius libertati *c. 5. §. 40.*

VIII. Maximum inter ciuitates *imperiales & liberas* est discrimen. *cap. 6. §. 3. seqq.*

IX. Praesumptio iuris est, nullum magistratum in ciues habere iurisdictionem *cap. 6. §. 8.*

X. Differunt in ciuitate munera *des Reichsschulzenamte und der Reichs-Bogten* *cap. 6. §. 8. & cap. 7. §. 8.*

XI. *Libera* ciuitas esse potest, quae tamen non est *imperialis* *c. 6. §. 16. 19.*

XII. Vocabula hodie diuersa uolunt *Landeshoheit & Landesherrlichkeit*, uerum id discrimen certum non est in mediis aevi monumentis *cap. 6. §. 18.*

XIII. Praesumuntur ciuitatum aliae liberae, aliae seruae; contra, uno omnes loco habent Icti *Cap. 6. §. 20. 21.*

XIV. Praescriptiones ipsa iuris Romani *confessione* locum non habent inter liberas gentes *c. 6. §. 27.* Distinguit enim eandem a modis naturalibus acquirendi ipse Tribonianus.

XV. Reipublicae nullo tempore *currit* praescriptio *cap. 6. 28.*

XVI. Praescriptio *immemorialis leuior* est longi & longissimi temporis praescriptionibus *c. 6. §. 29.* per ultimas ergo, quae non extinguuntur iura, illa multo magis tuta sunt a prima.

XVII.

XVII. Illam praescriptionem immemoriam nescit ius Romanum, quam sibi fingunt doctores §. 30.

XIIX. *Immemoriale* legibus est *hominum* memoria, non *litterarum* & monumentorum §. 31. Sed ita explodi merentur doctores; qui immemoriam praescriptione extincta eunt uel domania uel regalia. Quae ita facilius amitti possent, quam ciuium crepundiae. Contra, qui pro *immemoriale* illud habent, cuius neque hominum neque instrumentorum memoria superest, illi nenias cantant. Tum enim regula ualet, quod actore succumbente reus sit absolendus. Neque recuperatoria iudicia alia adprobamus, quam illa in quibus actor iudici fidem facit, reum rem alienam possidere, alioque telo se defendere nescire, quam hoc, se rem ultra hominum memoriam possedisse.

XIX. *Cap. super quibusd. X. de V. S.* ex pacto decedit, non ex lege; quamuis dissentiant omnes doctores *cap. 6. §. 31.*

XX. Qui ciuitatibus immediatis, iura territorialia tribuunt, illi neque uim territorii adsequuntur, neque rationes ciuitatum *cap. 7. §. 2. seq.*

XXI. Argentoratum quondam imperii & libera ciuitas fuit *cap. 6. §. 22. & iure territoriali instructa cap. 7. §. 11. 12.* Vtriusque iniquus quondam aestimator fuerat Ictus Bruningius *cap. 7. §. 13.*

XXII. Neque sunt ciuitates mixtae neque recte finguntur *c. 3. §. 1. seq.*

XXIII. Hanseae ciuitates a maritimis differunt, quamuis has misceant historici & Icti *cap. 9.*

XXIV. Hanseatico foederi recte ciuitas accedit, in scio etiam principe, quamuis foederis alias iure destituatur *cap. 9. §. 5.*

XXV. Non improbum est dicere, ipsas leges imperii quandoque erroribus labi in notitia Germaniae *c. 9. §. 8.*

XXVI. Hanseaticas urbes neque omnes Germanicas esse neque imperiales. Nam & earum aliae municipales sunt, aliae peregrinae *c. 9. §. 10. 11.* Errant ergo rerum administri, qui abhorrent ab Hanseatico municipio.

XXVII. Borussia nullo tempore paruit Germanico imperio *c. 9. §. ult.*

XXIIX. Nulla est inter ciuitates proedria, est tamen proedria inter ciuitatum diuersas classes *cap. 10. §. 1. 2.*

XXIX. Ciuitatibus suffragia negare decisua, idem est ac suspendere in templo campanam sine pistillo.

XXX. Hodie tamen exitus huic non est liti. Si controuersia ex rationibus medii aevi componenda esset, adderem ciuitates principum collegio, ad similitudinem scamnorum comitum & praelatorum. Ita enim & ciuitatibus consuleretur & uirium iuriumque proportioni inter ordines generis tantopere diuersi.

CONSULTISSIMO
CANDIDATO

PRAESES DISSERTATIONIS

S. P. D.

ARgumentum tuae dissertationis uulgare est. Rationes eius admodum singulares. Iure queunt inter paradoxa referri. Ex aduerso contendunt iurisconsulti publici fere omnes. Conflictui itaque tuo non speranda est arena otiosa. Probo institutum. Veritatis enim prima cura esse debet sapientiae studiosis. Haec certe non multitudine ita sentientium nititur, sed rationibus idoneis. Nostrum etiam aeuum Senecae calculos addit. Nondum hanc fortunam orbem regere, ut plures uideant ueritatem. Ipse fateris, te aliqua

qua horum meis debere scholis. Nihil disfimulo. Quod me focium elegeris academici conflictus. Mihi interim de auditore gratulor candido, industrio, doctoquo. Olim, ita spes meae sunt, tibi gratulabor non minus. Si quidem intellexeris, nihil iuuenem didicisse, quod dediscere oporteat uirum. Patriae tuae monumenta loquuntur, nouae doctrinae rationes non esse umbratiles. Nam curiae imperialis usus patent ex illis, quae e tabulario Argentinae tuae in medium protulisti. Haud dubie patriae tuae specimen hoc erit gratisimum. Quo ipso & boni ciuis elogium habes, & iurium dignissimi candidati. Ego met tibi in utroque adplaudo. Qui & Argentinae bene cupio & amico Argentinensi. Vale.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO AC CONSVLTISSIMO
CANDIDATO,

*FAVTORI, AMICO ATQVE COGNATO
EXOPTATISSIMO*

S. P. D.

IACOBVS CAROLVS SPENER, [P. P. ORD.

PVtas me tibi scripturum, quam
valde argumentum tuæ disserta-
tionis mihi placuerit, quod &
elegans est, & si quod, bene elabo-
ratum, & ultra quam solet praeſtan-
tibus instructum rationibus. Ego ve-
ro has laudes aliis prædicandas dabo,
& quod & te & me possit delectare
scribam. Quid autem id erit, nisi vt te-
cum de egregio & virtutis & tuæ eru-
ditionis edito specimine gaudeam? nisi
vt bona augurer, & amicus amici cer-
tam felicitatem gratuler? Sua quem-
que beant studia. Male fortunæ tri-
buimus

buimus iniquitati, si genio seruimus,
vbi necessitati oportebat. Recte sic
egisti, qui non soli fortunæ, ipsi et-
iam tibi iamdum fauentissimæ tuam
felicitatem, sed tibi, debere voluisti.
Vtut fortunæ dona nobis multa su-
persint, a nemine tamen, ni a nobis,
vt felices viuamus, impetrabimus.
Perge qua coepisti via optimis opera-
ri studiis, nec tædebit consilii, aut
his modis a te tibi met ipsi effectæ for-
tunæ. Quod iam peregrinationem
in regiones artium & bonarum & ve-
ratoriarum feracissimas meditaris,
nihil ea puto tua coepta egregia posse
reddere magis fortunata. Nunc intra
parietes priuatos sapientiæ decretis
optimis imbutus, & ipse etiam virtu-
tis semitas ingressus, vt felicitatem
sectari deceat, didicisti. Disces pro-
xime, quot modis & artibus multi
for-

fortunam anxie ambiant: vt multi
inter eos, quibus fortuna fauit, fin-
gant beatam vitam, quam non ha-
bent: vt alii vitam vivant beatis-
simam, nec fortunam curent, nec quas
vulgus de sua beatitudine concipit,
opiniones. Personatas cernes vi-
tutes comunibus decoratas adplausi-
bus, & ab ipsa fortuna profusissime
donatas. Non autem virtute prædi-
tos, eosque semper felicissimos repe-
ries. Me quæris, si quod dixi, felici-
tatis suæ quisque est artifex, cur sa-
pientes non omnes fortunam quam-
cunque habeant propriam? Imo vero
eam rident, & vt non videantur for-
tunati, eorum tamen felicitate nihil
est, quod mundus habeat pretiosius.
Vtere nunc tuis bonis, VIR consultis-
sime, & quæ fortuna tibi tribuit,
bona caduca crede parumque profu-
tura,

tura, ni solidiorem curare prosperi-
tatem edoctus esses. Sic ex itinere,
scio, redibis elegantissimi propositi
tenacior, imo certissimæ proximus
felicitati. Hæc tibi tunc erit bellis-
sima occupatio, actam integro mun-
do vbique & semper comœdiam, cu-
ius forsan non otiosus fueris specta-
tor, domi meditari. Tunc domi tibi
summa nascetur felicitas, & fortunæ,
quæ prosperrima tibi auguror, dona
reddet beatissima. Sic & Argentinæ,
quam tui majores, consulari & sena-
toria dignitate functi egregie orna-
runt, tua olim studia exhibebis. Vale
& tibi, patriæque tuæ, imo commu-
ni nostræ, optime cupienti faue.

